

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΙΤΛΟΣ:
«ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΥΒΡΙΔΙΚΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ - Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ»**

**ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΚΥΠΡΑΙΟΣ ΛΑΖΑΡΟΣ
Α.Μ. : 23022**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΧΑΪΝΟΓΛΟΥ ΚΑΛΛΙΟΠΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2023

STRATEGIC STUDIES AND INTERNATIONAL POLITICS

MASTER'S THESIS

TITLE:

«MIGGRATION AND MODERN HYBRID THREATS - THE CASE OF GREECE»

STUDENT: KYPRAIOS LAZAROS

R.N. : 23022

SUPERVISED PROFESSOR: CHAINOGLOU KALIOPI

THESSALONIKI 2023

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για τη διεκπεραίωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, την επιβλέπουσα καθηγήτρια κ. Καλλιόπη Χαϊνολου, για την υπομονή, τη συνεργασία και την πολύτιμη συμβολή της στην ολοκλήρωση της εργασίας αυτής.

Παράλληλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, του Τμήματος Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, για τις εξαιρετικές επιστημονικές τους εισηγήσεις, οι οποίες μου έδωσαν την δυνατότητα να αναπτύξω τα γνωστικά μου όρια.

Τέλος, ευχαριστώ τη σύζυγο μου Τάνια και τα παιδιά μου Σίλια, Φίλιππο και Δημήτρη, χωρίς τη βοήθεια και την αμέριστη υπομονή των οποίων, δε θα ήμουν ποτέ σε θέση να ολοκληρώσω το εν λόγω μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Κυπραίος Λάζαρος

Νοέμβριος, 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	ΣΕΛ. 6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	ΣΕΛ. 7
ABSTRACT.....	ΣΕΛ. 8
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ.....	ΣΕΛ. 10

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	ΣΕΛ. 11
1.1. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ.....	ΣΕΛ. 11
1.2. Η ΡΑΓΔΑΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ.....	ΣΕΛ. 19
1.3. Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΣΦΑΛΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ.....	ΣΕΛ. 23

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΥΒΡΙΔΙΚΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ.....	ΣΕΛ. 29
2.1. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.....	ΣΕΛ. 29
2.2. ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ.....	ΣΕΛ. 35
2.3. ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	ΣΕΛ. 39

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

3. ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	ΣΕΛ. 45
3.1. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990 - 2014 ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	ΣΕΛ. 45
3.2. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2015 ΚΑΙ Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	ΣΕΛ. 49
3.3. Η ΕΡΓΑΛΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΒΡΟΥ.....	ΣΕΛ. 52

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....ΣΕΛ. 55

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....ΣΕΛ. 59

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Ε.Σ.Σ.Δ.: Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

ΕΛ.ΑΣ.: Ελληνική Αστυνομία

I.O.M.: International Organization for Migration - Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης

L.I.B.E.: European Parliament's Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs - Επιτροπή Ελευθεριών και Δικαιωμάτων Πολιτών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Κ.: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

“Ατζέντα της Μαδρίτης”: Διεθνές Συνέδριο για τη Δημοκρατία, την Τρομοκρατία και την Ασφάλεια - The International Summit on Democracy, Terrorism and Security

U.N.H.C.R.: The UN Refugee Agency - Η Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες

Η.Π.Α.: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

F.B.I.: Federal Bureau of Investigation - Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών

FRONTEX: European Border and Coast Guard Agency - Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής

R.A.P.I.D. : Rapid Border Intervention Team - Ομάδες Συνόρων Ταχείας Επέμβασης

Κ.Υ.Σ.Ε.Α.: Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας

Ε.Α.Σ.Ο.: European Asylum Support Office - Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο

I.B.M.F.: Integrated Border Management Fund - Ταμείο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων

A.M.I.F.: Asylum, Migration and Integration Fund - Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι σύγχρονες υβριδικές και ασύμμετρες απειλές που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα περισσότερα κράτη στη διεθνή σκακιέρα, κατά τον 21ο αιώνα, συνδέονται άμεσα με τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων. Παράλληλα, μια πραγματικότητα αποτελεί η διασύνδεση του μεταναστευτικού φαινομένου, με την παράτυπη μετανάστευση, το οργανωμένο έγκλημα και τη διεθνή τρομοκρατία, τρεις από τις βασικότερες ασύμμετρες απειλές της σύγχρονης εποχής.

Ο ρόλος που διαδραματίζουν τα εξωτερικά σύνορα κατά την εποχή που διανύουμε, είναι ίσως εντελώς διαφορετικός, από το ρόλο που κατείχαν κατά την Ψυχροπολεμική περίοδο και παλαιότερα, καθώς πριν τη διάλυση της ΕΣΣΔ, οι περισσότεροι κρατικοί δρώντες, διασφάλιζαν την απροσπελασιμότητα τους. Από την άλλη πλευρά, κατά τη σύγχρονη εποχή, η εδραίωση του παγκοσμιοποιημένου χαρακτήρα της οικονομίας και οι αλλαγές στον τρόπο διακίνησης των ανθρώπων, των κεφαλαίων και των προϊόντων, έχουν αλλάξει τα δεδομένα της ασφάλειας, με την αύξηση της τρωτότητας των εξωτερικών συνόρων και τη μείωση του προϋπάρχοντος καθεστώτος αυστηρότερων ελέγχων.

Με βάση τα ανωτέρω, στο πρώτο κεφάλαιο αυτής της διπλωματικής εργασίας θα αναφερθούν οι έννοιες που περικλείουν το μεταναστευτικό φαινόμενο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, ενώ παράλληλα, θα δοθεί έμφαση στις νέες μορφές των μεταναστευτικών ροών, καθώς και θα αναλυθεί η επιρροή της μετανάστευσης στα εσωτερικά και εξωτερικά ζητήματα ασφάλειας των κρατών. Τέλος, θα γίνει μια περιγραφή του τρόπου και των λόγων "ασφαλειοποίησης" του μεταναστευτικού φαινομένου, ώστε να συνδεθεί με τα ζητήματα ασφάλειας των κρατών - δρώντων του διεθνούς συστήματος. Βάσει του θεωρητικού πλαισίου της "ασφαλειοποίησης" του μεταναστευτικού, στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλυθούν τρία εγκληματικά φαινόμενα, τα οποία συνδέονται με την μετανάστευση, είναι αλληλένδετα μεταξύ τους και αποτελούν υβριδικές απειλές για

την εσωτερική και εξωτερική κρατική ασφάλεια. Στο τελευταίο κεφάλαιο θα γίνει μια εξέταση του τρόπου που επηρέασε η μεταναστευτική διαδικασία την Ελλάδα, από τη δεκαετία του 1990 μέχρι και την πρόσφατη προσφυγική κρίση του 2015 και η σύνδεση της με την εγκληματικότητα. Τέλος, θα αναλυθεί ο τρόπος εργαλειοποίησης του μεταναστευτικού φαινομένου κατά τη μεταναστευτική - προσφυγική κρίση στον Έβρο.

ABSTRACT

The modern hybrid and asymmetric threats that many states on the international system have to face in the 21st century, are directly related to the control of external borders. At the same time, the interconnection of the migration phenomenon with irregular migration, organized crime and international terrorism, three of the most basic asymmetric threats of the modern era, is a reality.

The role played by the external borders during the time we are going through, is perhaps, completely different from the role they played during the Cold War period, thus, most states in the international system ensured their inaccessibility. On the other hand, in modern times, the consolidation of the globalized character of the economy and the changes in the way people, capital and products are trafficked, have changed the data of security, with the increase in the vulnerability of external borders and the decrease of the pre-existing regime of stricter controls.

Based on the above, in the first chapter of this thesis, migration and its special features will be explored, while at the same time, emphasis will be placed on the new forms of migration flows, as well as the influence of migration on the internal and external security issues of states. Furthermore, the thesis analysis the reasons behind the securitization of migration, so that it can be linked to the security issues of the states - actors of the

international system. Based on the theoretical framework of the securitization of immigration, in the second chapter, three criminal phenomena will be analyzed, which are hybrid threats to internal and external state security and seem to be connected to migration. In the last chapter there will be an examination of how the migration process affected Greece, from the 1990s to the recent refugee crisis of 2015 and its connection with crime. Finally, the migration-refugee crisis in Evros will be analyzed.

Μετανάστευση, Ασφαλειοποίηση, Υβριδικές και Ασύμμετρες απειλές,
Μεταναστευτική Κρίση, Διεθνές Οργανωμένο Έγκλημα, Διεθνή Τρομοκρατία,
Παράτυπη Μετανάστευση, Προσφυγικές και Μεταναστευτικές Ροές, Ευρωπαϊκή
Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

1.1. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ

Παρά το γεγονός πως το φαινόμενο της μετανάστευσης βρίσκεται σε ιδιαίτερη έξαρση κατά τον 21ο αιώνα, ως γεγονός και ως έννοια, κάνει την εμφάνιση του από τα πρώιμα στάδια της κοινωνικής οργάνωσης των ανθρώπων σε ομάδες. Με το πέρασμα των ετών, η μετανάστευση παρουσίασε ποικίλες μεταβολές, οι οποίες αφορούσαν το μέγεθος του αριθμού που μετανάστευε, τα αίτια που οδηγούσαν στη μετακίνηση, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ατόμων που μετανάστευαν, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο τα κράτη ενίσχυαν ή δυσκόλευαν τις μετακινήσεις πληθυσμών, στην παγκόσμια κοινότητα¹.

Από τις αρχές του 20ου αιώνα και εξαιτίας των μεταψυχροπολεμικών αλλαγών που επήλθαν σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως οι πόλεμοι, οι εξτρεμιστικές και ριζοσπαστικές θρησκευτικές ιδεολογίες, η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη και οι γεωπολιτικές αλλαγές που έφεραν οι νέες προσαρτήσεις εδαφών, οδήγησαν στο μετασχηματισμό της εικόνας του μέχρι πρότινος γνωστού κόσμου. Όλα τα παραπάνω, οδήγησαν αρκετά κράτη, όπως για παράδειγμα τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, ιδιαίτερα μετά το τρομοκρατικό χτύπημα του 2001, στη μελέτη της μετανάστευσης και των χαρακτηριστικών της, μέσα στο πλαίσιο της εθνικής ασφάλειας, η οποία αποτελεί έναν

¹Ασπάσιος Δ., "ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ - Η εξέλιξη των χαρακτηριστικών των ασύμμετρων απειλών στην Ελλάδα", Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2020, σελ. 107

από τους κυρίαρχους πυλώνες της εθνικής κυριαρχίας², ενώ ταυτόχρονα, οδήγησαν μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες, οι οποίες στα κράτη τους αποτελούσαν θρησκευτικές και εθνικές μειονότητες, να μετακινηθούν σε έτερα κράτη, αναζητώντας ασφαλές καταφύγιο, όπως για παράδειγμα οι θρησκευτικές ομάδες του Τουρκμενιστάν και του Ουζμπεκιστάν, που καταδιώχθηκαν από τις σοβιετικές αρχές, κατά τη σοβιετική εποχή αλλά και οι Ελληνικές μειονότητες των Ποντίων, που κατά την ίδια εποχή, διέφυγαν από τη Σοβιετική Ένωση, προς την Ελλάδα.

Η ευρεία χρήση των θαλάσσιων διαδρομών κατά τον 19ο αιώνα, ταυτισμένη με την εικόνα πλοίων, γεμάτων ασφυκτικά από ανθρώπους που μετακινούνται για την αναζήτηση ασφαλέστερων τόπων και καλύτερων συνθηκών διαβίωσης, συμπίπτει με την επιστημονικότερη μελέτη του φαινομένου της μετανάστευσης και την προσπάθεια της εννοιολογικής οριοθέτησης των ορολογιών που απαρτίζουν το τελευταίο και τα χαρακτηριστικά του. Ιδιαίτερο παράδειγμα, όπως θεωρεί ο πολιτικός και καθηγητής King Russell, αποτελεί ο παραλληλισμός των κυμάτων και ρευμάτων της θάλασσας, κατά τη διάρκεια των αθρόων αφίξεων των ανθρώπων, στις ακτές των εδαφών του τελικού προορισμού.³

Η προσπάθεια ορισμού του παγκόσμιου φαινομένου της μετακίνησης πληθυσμών και η ακαδημαϊκή και επιστημονική ενασχόληση με το εν λόγω αντικείμενο, αποτελούν ένα συνεχές μετασχηματιζόμενο πεδίο μελέτης, το οποίο επηρεάζεται από τις εκάστοτε οικονομικές, πολιτισμικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν, με αποτέλεσμα τη "γέννηση" ενός πλήθους θεωρητικών προσεγγίσεων, αναλόγως της οπτικής, με την οποία αντιλαμβάνεται ο κάθε θεωρητικός το εν λόγω ζήτημα. Με βάση τα παραπάνω, ως μετανάστευση δύναται να οριστεί η μετακίνηση πληθυσμού είτε από μια περιοχή προς μία άλλη, είτε από ένα κράτος προς ένα άλλο, με σκοπό την

² Offe C., "New Social Movements : Challenging the Boundaries of Institutional Politics", Social Research, 1985, 52:4, pp. 818-822

³ King R., "Across the Sea and Over the Mountains. Documenting Albanian Migration", Scottish Geographical Journal, Taylor and Francis, 2003, pp. 287-291

αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, την προστασία και απόλαυση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που ενδεχομένως τηρούνται στη χώρα εισόδου. Πιο συγκεκριμένα, το Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου διατυπώνει τον ορισμό της μετανάστευσης, με βάση τα κείμενα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, ως τη μόνιμη ή προσωρινή μετακίνηση ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, εξαιτίας των κοινωνικών μεταβολών ή των οικονομικών και πολιτικών κρίσεων, ή της ασύμμετρης κατανομής του παγκόσμιου πλούτου, μεταξύ των αναπτυσσόμενων και ανεπτυγμένων κρατών, από τη χώρα διαμονής, προς μια άλλη χώρα, παρουσιάζοντας ως βασικά αίτια της εν λόγω μετακίνησης, την αναζήτηση καλύτερων συνθηκών κοινωνικής ευημερίας, την οικογενειακή επανένωση και τη φυγή, εξαιτίας συνθηκών που απειλούν τη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα⁴. Επιπλέον, μια ερμηνευτική προσέγγιση στη μελέτη της μετανάστευσης από τους καθηγητές Μπάγκαβο Χρήστο και Παπαδοπούλου Δέσποινα, ορίζει τη μετανάστευση ως τη μόνιμη ή την προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου, μίας ομάδας ή ενός ευρύτερου κοινωνικού συνόλου⁵, η οποία ταυτόχρονα περιλαμβάνει όλες τις κοινωνικές και οικονομικές διαδικασίες και πολιτισμικές παραμέτρους που επηρεάζουν τόσο τα υποκείμενα της μετανάστευσης, όσο και τις χώρες υποδοχής⁶, ενώ επιπροσθέτως, χαρακτηρίζει το μεταναστευτικό φαινόμενο ως μια μηχανική και τεχνική διαδικασία ανανέωσης ή φθοράς του πληθυσμού, αποτελώντας μια από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Παράλληλα, διακρίνουν τη μετανάστευση σε "σύγχρονη" και σε "παραδοσιακή", με την πρώτη να αναφέρεται στα πλαίσια της σύγχρονης βιομηχανικής εποχής και να εντοπίζεται στο μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και τη ραγδαία

⁴ Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου - Δικτυακός τόπος διαβουλεύσεων, "Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη", <http://www.opengov.gr/immigration/?p=799>, 15 Ιανουαρίου 2024

⁵ Μπαγκαβός Χρ., Παπαδοπούλου Δ., "Μεταναστευτικές τάσεις και σύγχρονη μεταναστευτική πολιτική", ΙΝΕ, Αθήνα σσ. 13 - 15

⁶ Ασπάσιος Δ., όπ. π., σελ. 111

βιομηχανική ανάπτυξη που επήλθε κατά το εν λόγω διάστημα και την τελευταία να αναφέρεται, κατά βάση, στην υπερπόντια μετανάστευση του 19ου και του 20ου αιώνα⁷.

Συμπληρωματικά, σύμφωνα με το γλωσσάρι του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, η μετανάστευση διακρίνεται σε εξωτερική και εσωτερική, με την “εξωτερική” (emmigration) να αποτελεί την κίνηση ατόμων από ένα κράτος σε ένα άλλο, με την ταυτόχρονη ισχύς των θεμελιωδών διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτά έχουν οριστεί κατά τα διεθνή πρότυπα και συμβάσεις και την “εσωτερική” (internal immigration), να αποτελεί την μετακίνηση ατόμων, από μια περιοχή ενός κράτους σε μία άλλη, με σκοπό τη δημιουργία νέας κατοικίας⁸.

Καταλήγοντας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το θεσμικό της πλαίσιο αποτελεί ένα μοναδικό και συνεχώς εξελισσόμενο σύστημα λήψης αποφάσεων, με επτά κύρια όργανα που χαράζουν πολιτική, αναπτύσσουν νομοθεσία και κατευθύνουν τις διάφορες πολιτικές, διαδραματίζοντας ξεχωριστό ρόλο το καθένα⁹. Ένα από τα θεσμικά όργανα που χαράζει κατευθύνσεις σχετικά με το μεταναστευτικό φαινόμενο, αποτελεί η Επιτροπή Ελευθεριών και Δικαιωμάτων Πολιτών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία επισημαίνει, πως η μετανάστευση αποτελεί μια πολύπλοκη και πολύ-παραγοντική, κοινωνικά, διαδικασία¹⁰, κάνοντας λόγο για διάφορους κοινωνικούς παράγοντες, οι οποίοι επενεργούν στην εν λόγω διαδικασία. Οι κοινωνικοί αυτοί παράγοντες αφορούν: α) τα υποκείμενα, δηλαδή τα ίδια τα μετακινούμενα άτομα, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου συμπεριφοράς τους και του είδους της κοινωνίας τους, β) τις κοινωνικές ομάδες στις οποίες ανήκαν ή

⁷ Μπαγαβός Χρ., όπ. π. σσ. 15 - 17

⁸ Perucu R., “Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση”, Διεθνής Μεταναστευτική Διαδικασία, Διεθνής Οργανισμός Μεταναστεύσεως, IOM, Αθήνα 2009, σσ. 11 - 40

⁹ Επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, “Είδη θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών”, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_el, 17 Ιανουαρίου 2024

¹⁰ LIBE, European Parliament Committees, “Legal Migration and Integration”, <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/legal-migration-and-integration/product-details/20180115CDT01961>, 17 Ιανουαρίου 2024

αισθάνονται ότι ανήκαν, πριν τη μετακίνηση τους, οι μετακινούμενοι αλλά και τις κοινωνικές ομάδες με τις οποίες συναναστρέφονται στον τόπο ή στους τόπους μετακίνησης τους και στις χώρες υποδοχής, γ) το είδος των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δομών των χωρών από τις οποίες προέρχονται οι μετακινούμενοι και δ) το μέγεθος της οικονομίας και τον τρόπο δομής της κοινωνίας στη χώρα υποδοχής¹¹.

Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του μεταναστευτικού φαινομένου, αποτελεί το μέγεθος της κινητικότητας του ατόμου ή της ομάδας, συγκριτικά με το μέγεθος της κινητικότητας της εργατικής δύναμης, καθώς στην πρώτη, στα υποκείμενα της κινητικότητας περιλαμβάνονται μικρά παιδιά, γυναίκες και ηλικιωμένοι, οι οποίοι δεν έχουν ως πρωταρχικό σκοπό, την εξεύρεση εργασίας. Για το λόγο αυτό, η μετανάστευση διακρίνεται σε είδη, με κριτήρια τα οποία προσδιορίζουν την εισοδηματική, εργασιακή και ασφαλιστική κατάσταση των μετακινουμένων.

Επιπροσθέτως, επιπλέον κριτήρια με τα οποία δύναται να οριοθετηθεί με πολιτικούς όρους το μεταναστευτικό φαινόμενο και τα οποία πηγάζουν από την "Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη" του Υπουργείου μετανάστευσης και Ασύλου¹², αποτελούν:

α) ο τόπος, αν πρόκειται για μετακίνηση εντός των κρατικών ορίων ή αν πρόκειται για μετακίνηση σε διαφορετικά κράτη, β) ο χρόνος που θα διαρκέσει μια μετακίνηση, αν πρόκειται για μόνιμη μετανάστευση ή για μετανάστευση μικρότερης διάρκειας, γ) οι λόγοι της μετανάστευσης, αν πρόκειται για μετακίνηση λόγω εξεύρεσης εργασίας, καλύτερων συνθηκών, σπουδών κλπ., δ) ο τρόπος λήψης της απόφασης, βάση της οποίας, το υποκείμενο της μετανάστευσης οδηγήθηκε σε αυτήν, αν πρόκειται για εξαναγκαστική μετακίνηση ή ακούσια εξαιτίας πολιτικών ή θρησκευτικών αναταράξεων, ε) το είδος της πυκνότητας του πληθυσμού, κατά την οποία, η μετακίνηση μπορεί από

¹¹Έμκε - Πουλοπούλου Η., "Προβλήματα μετανάστευσης-παλιννόστησης", ΙΜΕΟ-ΕΔΗΜ, Αθήνα 1985, σελ. 20

¹²Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου - Δικτυακός τόπος διαβουλεύσεων, όπ.π.

ατομική ή οικογενειακή να μετεξελιχθεί σε ομαδική και πληθυσμιακή¹³ και τέλος στ) το νομικό καθεστώς μέσα από το οποίο χαρακτηρίζεται ο μετακινούμενος.

Σε ότι αφορά τη διεθνή μετανάστευση, δηλαδή τη μετακίνηση ατόμων από τη χώρα παραμονής προς έτερες χώρες του εξωτερικού, διακρίνονται δύο επιμέρους κατηγορίες: α) την εισροή (immigration) ατόμων προς τη χώρα υποδοχής προκειμένου οι πρώτοι να εγκατασταθούν σε αυτήν και β) την εκροή ή αποδημία πληθυσμού (emigration) από τη χώρα προέλευσης τους. Ο όρος εισροή (immigration), διακρίνεται σε περαιτέρω υποκατηγορίες όπως η εισροή ή είσοδος όταν οι μετακινούμενοι είναι αλλοδαποί, παλιννόστηση όταν οι μετακινούμενοι είναι ομογενείς, οι οποίοι επιστρέφουν στη χώρα και επαναπατρισμός όταν η κρατική κυβέρνηση οργανώνει τη διαδικασία της εισροής¹⁴.

Σύμφωνα με το κριτήριο του νομικού καθεστώτος, επικρατούν δύο επιμέρους κατηγορίες μεταναστών: Η πρώτη κατηγορία διακρίνει τους ομογενείς και τους αλλογενείς. Οι ομογενείς αποτελούν τα άτομα που χαρακτηρίζονται από την κοινή εθνότητα, γένος ή φυλή, ενώ αλλογενείς θεωρούνται τα άτομα που προέρχονται από διαφορετική χώρα και έχουν διαφορετικά, ήθη, έθιμα, γένος ή φυλή¹⁵. Η δεύτερη κατηγορία διακρίνει τους μετανάστες από τους πρόσφυγες, όπου σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων¹⁶, το οποίο και αποτελεί το βασικό νομικό εργαλείο για το έργο της Ύπατης Αρμοστείας, ο μετανάστης απομακρύνεται οικειοθελώς από τον τόπο που γεννήθηκε, σε αντίθεση με τον

¹³ Ασπάσιος Δ., όπ. π., σελ. 111

¹⁴ Μπάγκαβας Χ., Παπαδοπούλου Δ., "Μεταναστευτικές Τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική", ΙΝΕ, Αθήνα, σσ. 15 - 18

¹⁵ Πελαγίδης Σ., "Η Ελλάδα των Πολιτισμών. Ομογενείς Παλιννοστούντες και Αλλογενείς Πρόσφυγες", Αφοι Κυριακίδη, Αθήνα 2003, σσ. 27 - 32

¹⁶ "Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων", ν.δ. 3989 της 19/26 Σ/βρίου 1959 : περί κυρώσεως της πολυμερούς Συμβάσεως περί της Νομικής Καταστάσεως των Προσφύγων (ΦΕΚ Α' 201), Ηνωμένα Έθνη, Γενεύη 1951, Συλλογή Συμβάσεων Νο. 2545, τόμος 189

πρόσφυγα¹⁷, ο οποίος απομακρύνεται από τη χώρα του υπό το φόβο της δίωξης, εξαιτίας θρησκευτικών, πολιτικών ή πολιτιστικών λόγων¹⁸. Οι πρόσφυγες αποτελούνται από άτομα που διαφεύγουν τις ένοπλες συρράξεις ή διώξεις, αναγνωρίζονται με τον εν λόγω όρο από τα περισσότερα διεθνή κείμενα και προστατεύονται, κατά βάση από τα περισσότερα κράτη στο διεθνές σύστημα.

Πιο συγκεκριμένα, η Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, το Πρωτόκολλο του 1967, καθώς και νομικά κείμενα, όπως οι διεθνείς Συμβάσεις του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας, αποτελούν τους κατεξοχήν ακρογωνιαίους λίθους για την προστασία των προσφύγων και των δικαιωμάτων τους, κατά τη σύγχρονη εποχή¹⁹. Επιπλέον, η προστασία των προσφύγων αποτελεί μια διαδικασία με πολλαπλές διαστάσεις, καθώς σε αυτήν περιλαμβάνονται η προστασία της μη επιστροφής στον τόπο από τον οποίο έχουν έρθει για τη διαφυγή του κινδύνου, η προστασία των βασικών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, η πρόσβαση σε αποτελεσματικές και δίκαιες διαδικασίες ασύλου κλπ.

Παρά ταύτα, καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη η διάκριση μεταξύ των οικονομικών μεταναστών και των προσφύγων που στερούνται τα πολιτικά τους δικαιώματα, καθώς η οικονομική καταπίεση και η παράλληλη στέρηση των βασικών πολιτικών δικαιωμάτων τα οποία περιορίζουν με οποιονδήποτε τρόπο τις βασικές ελευθερίες των ατόμων, στο

¹⁷ Στο σύγχρονο διεθνές δίκαιο, το νομικό καθεστώς που εφαρμόζεται στους πρόσφυγες και ειδικότερα, στην προσφυγική ιδιότητα, πηγάζει, σε οικουμενικό επίπεδο από την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων της 28^{ης} Ιουλίου 1951 και το Πρωτόκολλο για το Καθεστώς των Προσφύγων της 31^{ης} Ιανουαρίου 1967...». Έως το 1993, 116 κράτη έχουν προσχωρήσει στο ένα ή και στα δύο από τα παραπάνω διεθνή κείμενα. Βασικό διεθνές όργανο ελέγχου για την εφαρμογή των παραπάνω κειμένων, αποτελεί το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. Βλ. «Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων, σύμφωνα με την Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των Προσφύγων», Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Γ΄ έκδοση, Αθήνα 2000

¹⁸ UNHCR Greece, «*Η Σύμβαση του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων*», The UN Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/gr/η-σύμβαση-του-1951-σχετικά-με-το-καθεστώς-τ>, 25 Σεπτεμβρίου 2023

¹⁹ UNHCR Greece, «*Πρόσφυγας' ή 'μετανάστης' - Ποιός όρος είναι ο σωστός;*», The UN Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/gr/12771-prosfygas-i-metanastis.html>, 22 Ιανουαρίου 2024

παρελθόν οδηγούσαν στο χαρακτηρισμό του “πολιτικού πρόσφυγα”. Από την άλλη πλευρά, παρά τη δυσκολία της διάκρισης μεταξύ μετανάστη και πρόσφυγα, εντούτοις, αυτή καθίσταται εξαιρετικά σημαντική, καθώς ο κάθε χαρακτηρισμός επιφέρει και διαφορετική νομολογία και εν τέλει διαφορετικές ποινικές μεταχειρίσεις, όπως η προστασία της καταπάτησης του θεσμού του ασύλου ή η αρχή της μη επαναπροώθησης²⁰.

Στο πολιτικό πλαίσιο, τα κράτη και οι εκάστοτε κυβερνήσεις, δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην διάκριση μεταξύ των “προσφύγων” και των “μεταναστών”, καθώς οι χώρες αντιμετωπίζουν με διαφορετικούς τρόπους τους μετανάστες, με βάση τις δικές τους διαδικασίες και τους μεταναστευτικούς νόμους, σε αντίθεση με τη διαχείριση των προσφύγων, η προστασία των οποίων καθορίζεται με βάση τόσο των εθνικών όσο και των διεθνών κανόνων²¹.

Επιπροσθέτως, στο παρελθόν επικρατούσε κ μια τρίτη κατηγορία, η οποία διέκρινε τους “νόμιμους” μετανάστες από τους μετανάστες “χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα”, τους “αντικανονικούς” και τους “παράνομους”. Σε ότι αφορά τους πρώτους, αποτελούσαν θεσμικά κατοχυρωμένα άτομα, σε κοινωνικό και νομικό πλαίσιο, έχοντας πρόσβαση σε κοινωνική πρόνοια, εκπαίδευση, διαμονή κλπ. Οι αντικανονικοί μετανάστες αποτελούσαν τους μετανάστες που εισέρχονται στα κράτη ως τουρίστες ή σπουδαστές και τελικά παρέμεναν στον τόπο εισόδου προς εξεύρεση εργασίας και διακρίνονταν σε επιμέρους κατηγορίες των αποδεκτών, οικονομικά και κοινωνικά και των μη αποδεκτών²². Οι εν λόγω κατηγορίες με την πάροδο των ετών και τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών έχουν μετασηματιστεί, καθώς τα διεθνή κείμενα έχουν αφομοιωθεί στους εκάστοτε εθνικούς κανόνες και πλαίσια.

²⁰ United Nations, “*International migration Policies and Programmes: A World Survey*”, UN. Department of International Economic and Social Affairs, 1982, pp. 80 - 84

²¹ UNHCR Greece, ““Πρόσφυγας’ ή ‘μετανάστης’ - Ποιός όρος είναι ο σωστός;”, όπ.π.

²² Πετρινώτη Ξ., “*Η μετανάστευση προς την Ελλάδα*”, Οδυσσεάς, Αθήνα 1993, σσ. 93 - 96

1.2. Η ΡΑΓΔΑΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ

Παρά την διαχρονικότητα του μεταναστευτικού φαινομένου στην ιστορική πορεία της παγκόσμιας κοινότητας, στην ατζέντα της πολιτικής των δυτικών κρατών, το ζήτημα δε συμπεριλαμβανόταν στις κύριες θέσεις, μέχρι τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης στις αρχές του 1990. Από εκείνο το σημείο και έπειτα, με την ταυτόχρονη ανάπτυξη της τεχνολογίας, την αλλαγή των προηγούμενων γεωπολιτικών δεδομένων και την εδραίωση του καπιταλιστικού συστήματος στις περισσότερες πρώην κομμουνιστικές χώρες, το ζήτημα των επιπτώσεων της ραγδαίας εισόδου, μεγάλου αριθμού μεταναστών σε ένα δυτικό κράτος, οδήγησε στην τοποθέτηση του ζητήματος στις πρώτες θέσεις απασχόλησης των δυτικών κυβερνήσεων²³.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις και έρευνες του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (IOM), από τη δεκαετία του 2000 και έπειτα, ο αριθμός του μετακινούμενου πληθυσμού αυξήθηκε μέχρι το τέλος της δεκαετίας σε ποσοστό άνω του 50%, ξεπερνώντας κατ' έτος σχεδόν τα διακόσια πενήντα εκατομμύρια ατόμων. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει τις προβλέψεις του Οργανισμού για μια συνεχιζόμενη αυξητική τάση, με την Ευρωπαϊκή Ήπειρο να αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο προορισμό μεταναστών μετά την Ασία. Παράλληλα, το ίδιο ισχύει για τις χώρες της Ευρώπης και στην ραγδαία άνοδο του αριθμού γεννήσεων των μεταναστών, με περισσότερες από εξήντα εκατομμύρια γεννήσεις κατά έτος²⁴.

Επιπροσθέτως, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, βάση των επίσημων ερευνών και εκτιμήσεων της, κάνει λόγο για μια συνεχιζόμενη άνοδο του αριθμού των προσφύγων που αποτελούνται από βίβια εκτοπισμένα άτομα από τις χώρες καταγωγής τους, με το ποσοστό αυτό να έχει ιδιαίτερα αυξητικές τάσεις. Μάλιστα, οι περισσότεροι βίβια

²³ Pecoud A., De Guchteneire P., "*Migration Without Borders. Essays on the Free Movement of People*", UNESCO Publishing - Berghahn Books, New York 2007, pp. 10 - 19

²⁴ International Organization for Migration, "*World Migration Report 2022*", IOM UN Migration, <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>, 25 Σεπτεμβρίου 2023

εκτοπισμένοι πρόσφυγες προέρχονται από Τρίτες χώρες, όπως η Συρία και το Αφγανιστάν, με την έξαρση των θρησκευτικών συγκρούσεων και του κινήματος της “Αραβικής Άνοιξης”, να οδηγεί τον μετακινούμενο πληθυσμό προς ασφαλέστερες χώρες της Δύσης²⁵.

Καταλήγοντας στο επίπεδο της Ευρώπης, το έτος 2014 αποτέλεσε τη χρονιά με τις περισσότερες αιτήσεις ασύλου παγκοσμίως. Στην ουσία, στα μισά της δεκαετίας 2000 - 2020, οι Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και θεσμοί διαπίστωσαν την ουσιαστική έναρξη της προσφυγικής κρίσης, κυρίως στα νότια υδάτινα σύνορα της, σε χώρες όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα, με την άφιξη του μεγαλύτερου αριθμού προσφύγων και μεταναστών που είχε καταγραφεί μέχρι τότε. Παράλληλα, οι μετανάστες στην Ευρωπαϊκή ήπειρο αντιστοιχούσαν σε περισσότερο από το 10% του συνολικού ντόπιου πληθυσμού, με το μεγαλύτερο ποσοστό είτε να βρίσκεται στις βορειότερες εκβιομηχανισμένες χώρες, είτε να βρίσκεται στις νότιες χώρες υποδοχής και να επιθυμεί να μεταβεί εκεί²⁶.

Από τα ανωτέρω στοιχεία, τις συνεχιζόμενες αυξητικές μεταναστευτικές ροές και την ύπαρξη ιδιαίτερων πολιτικών, κοινωνικών και θρησκευτικών προβλημάτων στις μεσανατολικές χώρες, γίνεται αντιληπτός ο σημαίνων ρόλος του μεταναστευτικού φαινομένου και η ανάγκη δημιουργίας ενός συμπαγούς ρυθμιστικού πλαισίου για την αποτελεσματική διαχείριση του, καθώς μια συνεχής και αυξανόμενη προσφυγική ροή, μπορεί να αποτελέσει κρίση για κάθε κράτος ξεχωριστά και να επηρεάσει την εσωτερική και εξωτερική του ασφάλεια, γεγονότα που θα αναλυθούν παρακάτω.

Παρά ταύτα, καταλήγοντας στο γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή ήπειρος αποτελούσε το δεύτερο μεγαλύτερο προορισμό των μεταναστευτικών ροών, κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης του 2014 και εξαιτίας του μεγάλου αριθμού μεταναστών που

²⁵ United Nations Refugee Agency, “*UNHCR Figures at a Glance. Statistical Yearbooks*”, The United Nations Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/about-unhcr/who-we-are/figures-glance>, 25 Σεπτεμβρίου 2023

²⁶ United Nations Refugee Agency , όπ. π.

εισήλθαν στις νότιες ευρωπαϊκές χώρες, αποκαλύφθηκαν οι αδυναμίες του ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, αλλά και οι ανεπάρκειες των εθνικών δομών, των πρώτων ευρωπαϊκών κρατών εισροής των ροών, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδος. Πιο συγκεκριμένα, η ευρωπαϊκή πολιτική για τη μετανάστευση είχε ιδιαίτερα κενά, καθώς το σύστημα ασύλου της Ε.Ε. λειτουργούσε και εξακολουθεί να λειτουργεί επιβαρυντικά για τις χώρες της πρώτης γραμμής (χώρες εισόδου), στις οποίες εμφανίζονται οι μεταναστευτικές ροές, δίχως να εξισορροπεί τα βάρη και να συνεισφέρει στην αντιμετώπιση της κρίσης. Παράλληλα, η ανομοιομορφία στους τρόπους χορήγησης του ασύλου και οι γραφειοκρατικές συνθήκες που επικρατούσαν στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO)²⁷, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της προσφυγικής κρίσης του 2015, οδήγησαν στην καθυστέρηση της ορθής αντιμετώπισης των μεταναστευτικών ροών και ειδικότερα της ενίσχυσης των προσφύγων και μεταναστών²⁸, αλλά και στην επιβάρυνση των εκάστοτε κρατικών δομών των χωρών της πρώτης εισόδου.

Μια σειρά από προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (οργάνου της Ε.Ε.)²⁹ συμπλήρωσε τα κενά της ευρωπαϊκής πολιτικής σε σχέση με το άσυλο και την μετανάστευση, όπως η αναθεώρηση του κανονισμού του Δουβλίνου, η πρόταση του

²⁷ Η EASO είναι Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) ο οποίος ιδρύθηκε δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 439/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ουσιαστική εφαρμογή του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ). Η EASO ιδρύθηκε με σκοπό να ενισχύσει την πρακτική συνεργασία για θέματα ασύλου και να συνδράμει τα κράτη μέλη ώστε να εκπληρώνουν την ευρωπαϊκή και διεθνή υποχρέωση τους να παρέχουν προστασία σε όσους την έχουν ανάγκη. Η EASO λειτουργεί παράλληλα, ως κέντρο εμπειρογνωμοσύνης σε θέματα ασύλου, ενώ παρέχει υποστήριξη στα κράτη μέλη, των οποίων τα συστήματα ασύλου και υποδοχής υφίστανται ιδιαίτερες πιέσεις.

²⁸ Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο - Επικαιρότητα, "*Προσφυγική κρίση και Ε.Ε.: Στοιχεία και αριθμοί*", <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20170629STO78630/prosfugiki-krisi-kai-ee-stoicheia-kai-arithmoi>, 24 Ιανουαρίου 2024

²⁹ Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι ένα σημαντικό φόρουμ για τη διεξαγωγή ευρύτερων πολιτικών συζητήσεων αλλά και για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται από τους ψηφοφόρους τους, άμεσα, σε όλα τα κράτη - μέλη, προκειμένου να εκπροσωπούν τα συμφέροντα των λαών, σε σχέση με τη λήψη αποφάσεων εκ μέρους της Ε.Ε., αλλά και για να διασφαλίζουν ότι τα υπόλοιπα όργανα και θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης λειτουργούν δημοκρατικά.

νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο, η οποία διαμοιράζει τα βάρη και στις χώρες που αποτελούν μέν κράτη - μέλη, αλλά είτε δεν αποτελούν χώρες πρώτης εισόδου των μεταναστών και προσφύγων, πιέζοντας τις κρατικές τους δομές, είτε δε διαδραματίζουν κάποιον ρόλο στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ζητήματος, αλλά και η ανανέωση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο, σε Οργανισμό της Ε.Ε. για το Άσυλο³⁰, με ανανεωμένες υπηρεσίες ταχύτερης και περισσότερο ομοιόμορφης λειτουργίας παροχής ασύλου στους αιτούντες, γεγονότα που θα ικανοποιηθούν το 2024. Στο πλαίσιο των κρατικών δομών, η Ευρωπαϊκή Ένωση, διέθεσε συγκεκριμένα κονδύλια και παρείχε κεφάλαια, με σκοπό την ενίσχυση των ικανοτήτων των κρατών που πιέζουν τις κρατικές τους δομές, κατά την εισροή του μεταναστευτικού πληθυσμού, αλλά και τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, όπως η δημιουργία του Ταμείου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων (IBMF)³¹ και το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF)³².

Ωστόσο, η ειδική έκθεση του 2019, του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου³³, που αφορούσε το άσυλο, τη μετεγκατάσταση και την επιστροφή προσφύγων και μεταναστών, στις χώρες της Ελλάδας και της Ιταλίας, επεσήμανε τις αποκλίσεις μεταξύ ενισχύσεων κονδυλίων στις ανωτέρω χώρες και των αποτελεσμάτων που αυτά έφεραν,

³⁰ Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο - Επικαιρότητα, "Η απάντηση της ΕΕ στη μετανάστευση και το άσυλο", <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20170629STO78629/i-apantisi-ee-sti-metanasteusi-kai-to-asulo>, 24 Ιανουαρίου 2024

³¹ European Parliament, IBMF, "the Instrument for financial support for border management and visas in "Promoting our European Way of Life", [https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-new-boost-for-jobs-growth-and-investment/file-mff-integrated-border-management-fund-\(ibmf\)-and-related-financial-instruments#:~:text=The%20IBMF](https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-new-boost-for-jobs-growth-and-investment/file-mff-integrated-border-management-fund-(ibmf)-and-related-financial-instruments#:~:text=The%20IBMF), 24 Ιανουαρίου 2024

³² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Επικαιρότητα, "Το ΕΚ εγκρίνει δύο ταμεία για την πολιτική ασύλου και τη διαχείριση των συνόρων", <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20210701IPR07514/to-ek-egkrinei-duo-tameia-gia-tin-politiki-asulou-kai-ti-diacheirisi-ton-sunoron>, 24 Ιανουαρίου 2024

³³ Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο - European Court of Auditors αποτελεί ένα από τα κύρια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδρύθηκε το 1975 και αποστολή του είναι να ελέγχει τη χρηστή διαχείριση των πόρων της ΕΕ, προκειμένου τα χρήματα των πολιτών της να χρησιμοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Έχει το δικαίωμα να ελέγχει κάθε οργανισμό ή πρόσωπο, το οποίο χειρίζεται πόρους της ΕΕ.

καθώς τόνισαν την ανάγκη εντατικοποίησης των δράσεων, ώστε να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που δημιουργούνται στις χώρες υποδοχής, και οι διαδικασίες στις χώρες ασύλου, υποδοχής και επιστροφής να γίνουν ταχύτερες³⁴. Επομένως, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι πολλά τα βήματα που πρέπει να γίνουν, με σκοπό την ταχύτερη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών αλλά και την προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, των προσφύγων και των μεταναστών, κατά τις διαδικασίες απόκτησης ασύλου, και μετεγκατάστασης τους.

1.3. Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ Η "ΑΣΦΑΛΕΙΟΠΟΙΗΣΗ" ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Η σύνδεση του μεταναστευτικού φαινομένου με τα ζητήματα ασφάλειας, τα οποία επηρεάζουν την κρατική κυριαρχία και την εσωτερική συνοχή, δεν είναι τόσο εύκολη και απλή, περιγραφικά. Με βάση τη ρεαλιστική και τη νεο-ρεαλιστική θεωρητική Σχολή, η σύνδεση της εθνικής ασφάλειας, και των ζητημάτων εσωτερικής πολιτικής και κοινωνικής σημασίας, όπως το μεταναστευτικό, δεν είναι δυνατή. Παρά ταύτα, ο θεωρητικός K. Waltz, από τους βασικούς εκπροσώπους του νεό-ρεαλισμού, προβληματίστηκε σχετικά με το χαρακτήρα των εσωτερικών διεργασιών και των σχέσεων μεταξύ των εκάστοτε κυβερνήσεων και των πολιτών και την ενδεχόμενη ομοιότητα του εν λόγω χαρακτήρα με τις διακρατικές σχέσεις, στο διεθνές περιβάλλον. Έδωσε έτσι, το στίγμα της σημασίας της σύνδεσης μεταξύ εσωτερικής ασφάλειας, οικονομίας και ισχύος ενός κράτους. Αποτέλεσμα αυτού, ήταν η σταδιακή εφαρμογή

³⁴ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο - European Court of Auditors, "Ειδική Έκθεση αρ. 24 2019: Άσυλο, μετεγκατάσταση και επιστροφή μεταναστών: Καιρός να εντατικοποιηθεί η δράση ώστε να αντιμετωπιστούν οι αποκλίσεις μεταξύ στόχων και αποτελεσμάτων", <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/migration-24-2019/el/>, 24 Ιανουαρίου 2024

των κυβερνητικών πολιτικών να εφαρμόζονται με τέτοιο τρόπο, που θα επιτρέπουν τη διασφάλιση της στρατιωτικής και εθνικής ισχύος και την αποτροπή οποιονδήποτε ασύμμετρων απειλών³⁵.

Επομένως, το μεταναστευτικό φαινόμενο δύναται να επηρεάσει την εθνική ασφάλεια, επηρεάζοντας τους οικονομικούς δείκτες, την εσωτερική κοινωνική σταθερότητα και συνοχή αλλά και εν γένει τη στρατιωτική ισχύ, διαμορφώνοντας εν τέλει, τη γενικότερη εικόνα του κράτους. Πιο συγκεκριμένα, η ευρεία μετακίνηση πληθυσμών, επηρεάζει την σταθερότητα ενός κράτους υποδοχής, στους τομείς της κοινωνικής συνοχής και πολιτικής, καθώς σχετίζεται με την αλλοίωση της ομοιογένειας της εθνικής συλλογικότητας και ταυτότητας του κράτους, μεταβάλλοντας παράλληλα, τον τρόπο και το μέγεθος της κατανομής των πολιτισμικών ομάδων που υπάρχουν σε αυτό, γεγονός που επιδρά στον τρόπο λειτουργίας των εκάστοτε θεσμών και στην εν γένει πολιτική κατάσταση της χώρας. Επιπροσθέτως, η ανωτέρω έλλειψη πολιτικής και κοινωνικής σταθερότητας στο εσωτερικό του κράτους και η ενδεχόμενη πρόκληση της κοινωνική αρρυθμίας στην εσωτερική συνοχή, επηρεάζει άμεσα και έμμεσα την ανάπτυξη και την οικονομική ευμάρεια του, γεγονός που θα αποτυπωθεί στη μείωση των διαθέσιμων πόρων για τον αμυντικό στρατιωτικό εξοπλισμό του και στην εν τέλει επιρροή της εθνικής του ισχύς και ασφάλειας³⁶.

Η πρόκληση της κοινωνικής ανασφάλειας στο εσωτερικό των κρατών, αποτελεί ίσως έναν από τους βασικότερους τρόπους, με τους οποίους η μετανάστευση επηρεάζει την εσωτερική ασφάλεια. Πέραν από την τρομοκρατία και την εγκληματική συμπεριφορά, το αίσθημα φόβου και ανασφάλειας, δύναται να επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στην εσωτερική ασφάλεια των κρατών και δύναται να προκληθεί και από επιμέρους φαινόμενα, όπως αυτό της παράτυπης μετανάστευσης και του μεγάλου όγκου

³⁵ Waltz K., “*Anarchic Orders and Balances of Power*”, στο Keohane R. (επιμ.), “*Neorealism and its Critics*”, Columbia University Press, New York 1986, pp. 97 - 100

³⁶ Rudolph C., “*National Security and Immigration. Policy Deelopment in the United States and Western Europe Since 1945*”, Stanford University Press, California 2006, pp. 20- 25

μετακίνησης μεταναστών, η οποία προκαλείται κατά κύριο λόγο, μέσω της οργανωμένης διακίνησης από εγκληματικές οργανώσεις διεθνικού χαρακτήρα. Αποτέλεσμα των ανωτέρω, είναι η αντίδραση των σύγχρονων κρατών στην αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης να οδηγεί στη σταδιακή “ασφαλειοποίηση” του μεταναστευτικού φαινομένου, στην προστασία της εσωτερικής ασφάλειας από ενδεχόμενες ασύμμετρες απειλές και στην επιδίωξη του ελέγχου κάθε επιμέρους τμήματος της διαδικασίας μετακίνησης, προκειμένου να περιοριστεί η παράνομη διακίνηση ανθρώπων. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην ποινικοποίηση της μεταναστευτικής διαδικασίας και στην κατάταξη της μετανάστευσης στις σύγχρονες και ασύμμετρες απειλές κατά της οικονομικής, πολιτικής, κοινωνικής και πολιτισμικής συνοχής και ευημερίας των σύγχρονων κρατών.³⁷

Η Σχολή της Κοπεγχάγης ήταν η πρώτη που αναφέρθηκε στη διαδικασία της “ασφαλειοποίησης” της μετανάστευσης, την οποία και ανήγαγε σε ζήτημα ασφάλειας, που απαιτούσε τη λήψη έκτακτων μέτρων προκειμένου να αντιμετωπισθεί, πέραν από τα νόμιμα μέτρα πολιτικής εμβέλειας, καθώς το μεταναστευτικό αποτελεί ζήτημα ασφάλειας και επιβάλλει τη μεταχείριση ζητημάτων με ιδιαίτερο χαρακτήρα. Παράλληλα, ο θεωρητικός της Σχολής της Κοπεγχάγης, B. Buzan, εξηγεί ότι το μεταναστευτικό ζήτημα “ασφαλειοποιείται”, προκειμένου να πολιτικοποιηθεί, να εισέλθει στο δημόσιο διάλογο και να παρθούν συγκεκριμένα έκτακτα μέτρα, καθώς και να ληφθούν κρατικές αποφάσεις, ενώ παράλληλα θεωρεί ότι, η “ασφαλειοποίηση” ενός ζητήματος μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε πέντε τουλάχιστον βασικούς τομείς, οι οποίοι σχετίζονται με πολιτικά, κοινωνικά, πολιτισμικά, οικονομικά και στρατιωτικά ζητήματα³⁸.

³⁷ Castles S., “*Why Migration Policies Fail*”, *Ethnic and Racial Studies*, 2004, pp. 215 - 223

³⁸ Buzan B., “*New Patterns of Global Security in the Teenty First Century*”, *International Affairs*, 1991, pp. 430 - 433

Ακόμα, δύο από τους βασικότερους παράγοντες που δικαιολογούν την “ασφαλειοποίηση” ενός ζητήματος και επιβάλλουν τη λήψη έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπιση του προβλήματος, είναι η έκτακτη ανάγκη και η υπαρξιακή απειλή. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η θεωρία της ασφαλειοποίησης, καταφέρνει μέσα από την αναγωγή ενός ζητήματος σε ζήτημα ασφάλειας, να επιτρέπει ή και να νομιμοποιεί την παραβίαση νόμων ή και τη χρήση βίας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η οποιαδήποτε απειλή³⁹.

Η διαδικασία “ασφαλειοποίησης” του φαινομένου της μετανάστευσης, άρχισε να εξελίσσεται περαιτέρω, ύστερα από την τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου, το 2001 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, μετά την πτώση τεσσάρων επιβατικών αεροσκαφών σε στόχους στρατιωτικού και οικονομικού ενδιαφέροντος, προκαλώντας ανεπανόρθωτες επιπτώσεις στο διεθνές περιβάλλον, εκκινώντας μια νέα μορφή ασύμμετρων απειλών. Με βάση τα παραπάνω, η μετανάστευση μετασχηματίστηκε σε σημαντικό κοινωνικό και πολιτικό ζήτημα, συνδεδεμένο με επιμέρους ζητήματα ασύμμετρων απειλών, όπως η τρομοκρατία, η εγκληματικότητα και η δημόσια ασφάλεια, με αποτέλεσμα τη σταδιακή “ασφαλειοποίηση” της μετανάστευσης και την εν γένει διαχείριση του ζητήματος της παράτυπης μετανάστευσης⁴⁰.

Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη του μεταναστευτικού φαινομένου συνδέθηκε εξ αρχής με τον οικονομικό τομέα, σε ότι αφορούσε τις οικονομικές αλληλεπιδράσεις των μεταναστών στο κράτος προέλευσης και στο κράτος υποδοχής τους⁴¹. Σταδιακά, η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η εκβιομηχάνιση, οδήγησαν την μελέτη του φαινομένου και στον πολιτικό τομέα, εφόσον η ραγδαία μετακίνηση ανθρώπων από ένα κράτος σε ένα άλλο, μετέβαλλε και συνεχίζει να

³⁹ Floyd R., “*Securitization Theory and Securitization Studies*”, *Journal of International Relations and Development*, 2006, pp. 52 - 57

⁴⁰ Bigo D., “*Security and Immigration. Towards a Critique of the Governmentality of Unease*”, *Alternatives* 2002, pp. 65 - 69

⁴¹ Ασπάσιος Δ., όπ. π. σσ. 120 - 122

μεταβάλλει τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και την κοινωνική συνοχή των κρατών, σε παγκόσμιο επίπεδο. Μέσα σε ένα πλαίσιο έντονης υπογεννητικότητας κυρίως στις ευρωπαϊκές χώρες και στην ταυτόχρονη μετεγκατάσταση μεγάλου όγκου μεταναστών, η δημιουργία νέων πολυπολιτισμικών κοινωνιών οδήγησε σε μια δύσκολη συμβίωση και κοινωνική συνοχή, με εμφανείς κοινωνικές και πολιτικές συγκρούσεις μεταξύ μεταναστευτικών ομάδων και προϋπάρχοντων ατόμων στα κράτη υποδοχής, με αποτέλεσμα την εμφάνιση και δημιουργία καταστάσεων τρομοκρατίας, εγκληματικότητας, ανασφάλειας και βίας⁴².

Η στρατηγική της ευρωπαϊκής ασφάλειας σε ό,τι αφορά τις ασύμμετρες απειλές, χαρακτήρισε κατά το Διεθνές Συνέδριο για τη Δημοκρατία, την Τρομοκρατία και την Ασφάλεια, το 2005 στη Μαδρίτη, ύστερα από την τρομοκρατική επίθεση που έλαβε χώρα στην ισπανική πρωτεύουσα. Η εν λόγω στρατηγική προσπάθησε να βελτιώσει τις πολύ-επίπεδες επιπτώσεις των ασύμμετρων απειλών που λαμβάνουν χώρα στα περισσότερα δημοκρατικά κράτη, προωθώντας την περαιτέρω συνεργασία μεταξύ των τελευταίων, ώστε να αντιμετωπιστούν οι αυξημένες τάσεις της διεθνούς τρομοκρατίας και να εγκαθιδρυθεί ένα γενικότερο αίσθημα ασφάλειας. Παράλληλα, στο Διεθνές Συνέδριο, το οποίο έμεινε γνωστό και ως "ατζέντα της Μαδρίτης", τέθηκαν οι βάσεις για την αντίδραση των φιλελεύθερων και δημοκρατικών κρατών, σε αντίστοιχα περιστατικά βίας και απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας και τάξης αλλά και στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και των υβριδικών απειλών, κυρίως μέσω του ποινικού συστήματος, ενώ παράλληλα δόθηκε έμφαση στην διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁴³ και στην αντιμετώπιση των ανισοτήτων που αντιμετωπίζουν οι μεταναστευτικές ροές στους τόπους υποδοχής, ώστε η απομάκρυνση από τις μορφές

⁴² Huysmans J., "The European Union and the Securitization of Migration", *Journal of Common Market Studies*, 2000, pp. 750 - 761

⁴³ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, "Πορίσματα και συστάσεις της ειδικής Επιτροπής για την τρομοκρατία", https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0512_EL.pdf, 24 Ιανουαρίου 2024

βίας και εγκληματικότητας να γίνει με γνώμονα τη δημοκρατία και τη φιλελεύθερη διακυβέρνηση⁴⁴.

Τέλος, η πολιτική διάσταση του φαινομένου της μετανάστευσης, δεν επηρεάζει μόνο την εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια και την κοινωνική σταθερότητα αλλά τείνει να αποσυντονίζει και τις σχέσεις μεταξύ των κρατών, εντός του διεθνούς συστήματος, καθώς η διαφορά συμφερόντων μεταξύ των κρατών υποδοχής μεταναστών και μεταξύ κρατών που αποτελούν είτε σημείο διέλευσης μεταναστευτικών ροών είτε αφετηρία, μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις μεταξύ των πολιτικών και κοινωνικών τους δυνάμεων⁴⁵. Πιο συγκεκριμένα, μια μη ισορροπημένη προσέγγιση στο ζήτημα της μετανάστευσης μεταξύ δύο γειτόνων κρατών, που δεν έχει ως στόχο τη μείωση και καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης του πληθυσμού αλλά και δε στοχεύει στην ορθή διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, συνεπάγεται την αύξηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, την αποτροπή της συνεργασίας μεταξύ των κρατών και τη μη δίκαιη μεταχείριση των προσφύγων και μεταναστών, ενώ τα ανωτέρω γεγονότα θα οδηγήσουν σε εχθρικές πολιτικές και κοινωνικές εντάσεις μεταξύ των πρώτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα που θα αναπτυχθεί σε επόμενο κεφάλαιο, αποτελεί η προσφυγική κρίση του 2015 στον ελλαδικό χώρο, γεγονός που επηρέασε τις σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας αλλά και τις σχέσεις μεταξύ των κρατών - μελών της ευρωζώνης, ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης του ζητήματος της μετανάστευσης⁴⁶.

⁴⁴ Storbeck J., “*Confronting Terrorism*”, The Club de Madrid Series on Democracy and Terrorism, στο Neumann P., (επιμ.), “*The International Summit on Democracy, Terrorism and Security*”, Club de Madrid, Madrid 2005, pp. 6 - 10

⁴⁵ Rudolf C., όπ. π. σσ. 10 - 14

⁴⁶ Yuksel S., “*Securitization of Migration, The Case of Turkey - EU Relations*”, Marmara Journal of European Studies, Marmara 2014, pp. 165 - 181

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΥΒΡΙΔΙΚΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ

2.1. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αν και η σχέση μετανάστευσης και ασφάλειας υπήρχε στις ατζέντες ασφαλείας των κρατών και πριν το 2001, είναι γεγονός ότι η τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου, η οποία έπληξε σημαντικούς οικονομικούς και στρατιωτικούς στόχους, επανέφερε το ζήτημα στις υψηλότερες θέσεις ενδιαφέροντος και επηρέασε μεταξύ άλλων, τον τρόπο με τον οποίο η μετανάστευση διαμορφώνει το επίπεδο ασφαλείας των κρατών. Παρά ταύτα, γίνεται ιδιαίτερα αντιληπτός ο διαφορετικός τρόπος, με τον οποίο τα κράτη αντιδρούν και αντιμετωπίζουν τη σχέση του μεταναστευτικού φαινομένου με τις σύγχρονες ασύμμετρες απειλές, σε σχέση με την εθνική, τη δημόσια και την ατομική ασφάλεια των πολιτών.

Επομένως, όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, η διασύνδεση των επιμέρους ζητημάτων ασφαλείας όπως το οργανωμένο έγκλημα, η τρομοκρατία και η παράτυπη μετανάστευση, με το μεταναστευτικό φαινόμενο, οδήγησε στην “ασφαλειοποίηση” του τελευταίου και ιδιαίτερα στην “ασφαλειοποίηση” της διαδικασίας της μετακίνησης των πληθυσμών, με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται και αποτελούσαν ζητήματα εθνικής και ατομικής ασφαλείας και επηρέαζαν τη δημόσια ασφάλεια και την παγκόσμια ειρήνη.

Για να επιτευχθεί ο ενδεχόμενος τρόπος διασύνδεσης του φαινομένου της μετανάστευσης με την εθνική και ατομική ασφάλεια, μέσω των επιμέρους ασύμμετρων και υβριδικών απειλών, θα πρέπει να εξεταστούν τα βασικότερα γνωρίσματα των τελευταίων, τα οποία συνεχώς εξελίσσονται, αλλά ταυτόχρονα αποτελούν σημαντικές

μορφές απειλών, με μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας, ενώ παράλληλα διασυνδέονται με τη μεταναστευτική διαδικασία για την επίτευξη του εγκληματικού τους σκοπού.

Μια από τις διαχρονικές απειλές με ασύμμετρα χαρακτηριστικά που επηρεάζει την εσωτερική και εξωτερική κρατική ασφάλεια αποτελεί η τρομοκρατία. Η τρομοκρατία αποτελεί από μόνη της ένα εξίσου σύνθετο και πολυδιάστατο φαινόμενο, το οποίο θεμελιώνεται από τη βία και την επιθετικότητα. Ως γεγονός και ως έννοια, η τρομοκρατία συνδέεται, στη σύγχρονη ιστορία με την ανάπτυξη του καπιταλισμού και της παγκοσμιοποίησης αλλά και των συγκρουσιακών πολιτισμικών, κοινωνικών και πολιτικών διαφορών που αυτή φέρει.

Η τρομοκρατία αποτελεί κατά κύριο λόγο, μια μορφή πολιτικής τακτικής, μέσω της οποίας, ομάδες ατόμων ή μεμονωμένα άτομα επιδιώκουν την πτώση ή τη μεταβολή του υπάρχοντος πολιτικού συστήματος, ασκώντας βία και απειλή εναντίων των πολιτών. Σκοπός της βίας, είναι η δημιουργία ενός κλίματος, στο οποίο επικρατεί η ανασφάλεια και η μη συνεκτική πολιτική άποψη, προκειμένου το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, να οδηγηθεί σταδιακά στην άποψη της μειοψηφίας και εν τέλει η τελευταία να επικρατήσει πολιτικά⁴⁷.

Συμπερασματικά, από την εποχή της Γαλλικής Επανάστασης έως τα αναρχικά πολιτικά κινήματα που αναπτύχθηκαν στον ευρωπαϊκό χώρο μετέπειτα, η πολιτική βία και η τρομοκρατία είτε δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα των εσωτερικών κοινωνικών συγκρούσεων είτε ως επακόλουθο της ακραίας αριστερής ή δεξιάς πολιτικής βίας, προκάλεσαν σημαντικές κοινωνικοπολιτικές αντιπαραθέσεις στα εσωτερικά των κρατών⁴⁸. Επιπλέον, το νέο διεθνές περιβάλλον της ελεύθερης αγοράς, της παγκοσμιοποίησης και της πτώσης του υπαρκτού σοσιαλισμού και της Ε.Σ.Σ.Δ., μετέβαλλαν την εμφάνιση των μορφών τρομοκρατικής βίας που συνδέονταν είτε με τον

⁴⁷ Nicholson, M., *"An Essay on Terrorism"*, American Diplomacy - Insight and Analysis from Foreign Affairs Practitioners and Scholars, 1996

⁴⁸ Μπόση Μ., *"Περί Ορισμού της Τρομοκρατίας"*, Π. Τραυλός, Αθήνα 2000, σελ. 33

ακραίο εθνικισμό είτε με την μαρξιστική θεώρηση και περιλάμβανε χτυπήματα μικρότερης και περισσότερο συμβολικής έκτασης, σε εξελιγμένες τρομοκρατικές ενέργειες, συνδεδεμένες είτε με τον ισλαμικό και θρησκευτικό εξτρεμισμό, είτε με την ηλεκτρονική τρομοκρατία περιλαμβάνοντας μαζικές και τυφλές επιθέσεις με σκοπό την τρομοκράτηση της κοινής γνώμης⁴⁹.

Παράλληλα, ο ρόλος της τρομοκρατίας ενίοτε είναι διττός, καθώς τείνει να χρησιμοποιείται, όχι μόνο από τις μειοψηφικές ομάδες που επιθυμούν την εγκαθίδρυση μιας νέας πολιτικής πραγματικότητας και την αλλαγή του status quo, αλλά και από τους κυβερνώντες πολιτικούς και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, προκειμένου να καθοδηγήσουν και να διαμορφώσουν το εσωτερικό της κοινής γνώμης, με αποτέλεσμα την επιρροή των πολιτικών καταστάσεων⁵⁰.

Η επίτευξη στόχων, στρατηγικά, μέσω της τρομοκρατίας, αποτελεί μια ιδιαίτερα επικίνδυνη τακτική, καθώς προσβάλλει βάναυσα τους πόλους που δύναται να αντιτεθούν σε αυτήν, οι οποίοι συνήθως αποτελούνται είτε από διάφορες κοινωνικές δομές που περικλείουν το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, είτε και διάσπαρτα κομμάτια της κοινωνίας. Παράλληλα, οι ανωτέρω στόχοι της τρομοκρατίας, δύναται να περιλαμβάνουν, την επιδίωξη για δημοσιότητα, την αλλαγή του πολιτικού κατεστημένου, την αποδιοργάνωση των κρατικών θεσμών, την επιρροή των συμφερόντων μεταξύ των κρατών, μέσω της επιδείνωσης των μεταξύ τους σχέσεων και την αποκόμιση μεγάλων χρηματικών κεφαλαίων⁵¹.

Η εμφάνιση και εξέλιξη του ισλαμικού εξτρεμισμού αποτελεί την πιο σύγχρονη και σημαντικότερη ασύμμετρη απειλή που αντιμετωπίζουν τα κράτη και επηρεάζει τη διεθνή ασφάλεια και την παγκόσμια ειρήνη ενώ παράλληλα, η χρήση και μετατροπή

⁴⁹ Όπ. π .σελ. 37

⁵⁰ Γαλάνης Γ., Τριανταφυλλίδου Σ., *“Τρομοκρατία. Νέα Μορφή Πολέμου;”*, Παπαζήση, Αθήνα 2003, σσ. 115 - 123

⁵¹ Evans E., *“Calling a Truce to Terror. The American Response to International Terrorism”*, Greenwood Press, London 1979, pp. 71 - 76

από τις ισλαμικές τρομοκρατικές ομάδες, καθημερινών αντικειμένων σε όπλα, έχει οδηγήσει σε μεγάλη δυσκολία αντιμετώπισης των επιθέσεων από τις κρατικές Αρχές και σε ραγδαία αύξηση των ανθρωπίνων απωλειών⁵².

Καταλήγοντας στη σύνδεση των δύο φαινομενικά διαφορετικών ζητημάτων ασφαλείας, της μετανάστευσης, της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι, οι τελευταίες παράτυπες μεταναστευτικές ροές, προερχόμενες από τις μουσουλμανικές χώρες του Ιράν, του Ιράκ, της Συρίας, του Αφγανιστάν κ.α., σχετίζονται με τη συγκαλυμμένη είσοδο και παραμονή τρομοκρατών στα κράτη υποδοχής ή τελικού προορισμού. Πιο συγκεκριμένα, η αδυναμία πληρέστερου ελέγχου των εξωτερικών συνόρων των περισσότερων δυτικών κρατών, αλλά και η αδυναμία ανεύρεσης και διάλυσης - σύλληψης των εγκληματικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην παράνομη μετανάστευση, οδηγούν στην ευκολότερη είσοδο των τρομοκρατών στις χώρες υποδοχής και στην εκδήλωση τρομοκρατικών ενεργειών, προτού καταφέρουν να γίνουν αντιληπτοί από τις εκάστοτε κρατικές Αρχές.

Επιπλέον, η μεγαλύτερη διαφορά που αφορά την τρομοκρατία με την εγκληματική οργάνωση που μετακινεί παράνομα μετανάστες, αποτελούν τα κριτήρια και οι αιτίες σύμφωνα με τις οποίες οι ανωτέρω οργανώσεις δραστηριοποιούνται, με τις εγκληματικές οργανώσεις του κοινού ποινικού δικαίου, να έχουν ως τελικό σκοπό το κέρδος και το παράνομο περιουσιακό όφελος ενώ οι τρομοκρατικές οργανώσεις να σκοπεύουν στην πολιτική αλλαγή και στο μετασχηματισμό του υπάρχοντος status quo.

Από την άλλη πλευρά, παρά το διαφορετικό σκοπό και κίνητρα που διακατέχουν τις τρομοκρατικές από τις εγκληματικές οργανώσεις, υπάρχουν παράλληλα κοινοί παρονομαστές που μπορούν να επιτρέψουν τη μεταξύ τους συνεργασία και συσχέτιση, κυρίως σε τακτικό και επιχειρησιακό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, με βάση τη σχετική

⁵² Federal Bureau of Investigation, "Terrorism in the United States", GPO, Washington D.C. 2000, pp. 15 - 17

μελέτη της T. Makarenko, η οποία αποτυπώνει την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα στα άκρα μιας ευθείας γραμμής, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι, η σχέση των ανωτέρω, δύναται να διέλθει από διάφορα επιμέρους στάδια, καθώς ενώ βρίσκονται στα άκρα της γραμμικής απεικόνισης, δύναται να έχουν ευρείες δυνατότητες σύγκλισης, οι οποίες οδηγούν σε νέες μορφές αλληλό-συσχέτισης και συνεργασίας⁵³. Αποτέλεσμα των ανωτέρω θα μπορούσε να αποτελέσει επί παραδείγματι, η χρησιμοποίηση των παράνομων δικτύων μετακίνησης μεταναστών, με σκοπό τη μη αντιληπτή μεταφορά τρομοκρατών ή εξοπλισμού, στα εδάφη που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν μια τρομοκρατική ενέργεια, ή αντιστρόφως, η χρησιμοποίηση των μελών των τρομοκρατικών οργανώσεων από τις εγκληματικές οργανώσεις, με σκοπό την εδραίωση της κυριαρχίας τους και τη διεύρυνση των παράνομων δραστηριοτήτων τους, σε μια συγκεκριμένη περιοχή.

Πέραν των ανωτέρω, υπάρχουν ακόμα πολλά σημεία ταύτισης των τρομοκρατικών και των εγκληματικών οργανώσεων που σχετίζονται με ένα ευρύ φάσμα διακίνησης παράνομων μεταναστών, ναρκωτικών, όπλων κ.α., όπως η χρησιμοποίηση κοινών τακτικών και εμπειριών για την επίτευξη των τελικών στόχων ή η ενσωμάτωση και υιοθέτηση της ριζοσπαστικοποίησης στις βίαιες ενέργειές τους, γεγονότα που αποτελούν κοινά σημεία δράσης⁵⁴.

Επιπροσθέτως, μια πρώτη επίσημη σύνδεση του ισλαμικού εξτρεμισμού και της παράτυπης μετανάστευσης, σε ένα διεθνές πλαίσιο, αποτέλεσε η τρομοκρατική επίθεση το 2001 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, η οποία αναφέρθηκε παραπάνω και πραγματοποιήθηκε κυρίως εξαιτίας της αδυναμίας των αμερικανικών Αρχών, να εντοπίσουν εγκαίρως τους τρομοκράτες που εισήλθαν στη χώρα, προκειμένου να πραγματοποιήσουν την επίθεση. Η συγκεκριμένη αδυναμία των Αρχών, οι οποίες ήταν

⁵³ Makarenko T., *“The Crime - Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism”*, Global Crime 2004, pp. 130 - 141

⁵⁴ Zhang S., *“Smuggling and Trafficking in Human Beings. All Roads Lead to America”*, Praeger Publishers, Westport 2007, pp. 127 - 132

επιφορτισμένες με τον έλεγχο των συνόρων, να ελέγξουν εκτενέστερα την είσοδο και την έξοδο των συνόρων τους, αλλά και να εντοπίσουν και να απαγορεύσουν την είσοδο στους δεκαεννέα τρομοκράτες των αεροπορικών χτυπημάτων, δημιούργησε τις συνθήκες για την πλήρη αλλαγή στον τρόπο ελέγχου και έκδοσης των θεωρήσεων εισόδου, ενώ παράλληλα αποτέλεσε ένα σημαντικό παράδειγμα που συνέδεσε την μετανάστευση με την εθνική ασφάλεια και την τρομοκρατία⁵⁵. Πιο συγκεκριμένα μάλιστα, μιλούν και οι αριθμοί, αφού σύμφωνα με το Υπουργείο Δικαιοσύνης των Η.Π.Α., από το 2001, ανήμερα της τρομοκρατικής επίθεσης και μέχρι το 2016, οι αλλοδαποί που συνελήφθησαν και σχετίζονταν με την τρομοκρατία, αποτελούσαν σχεδόν στο σύνολο τους, άτομα τα οποία δεν είχαν γεννηθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες και τα οποία εισήλθαν στη χώρα μεταγενέστερα⁵⁶.

Το τρομοκρατικό χτύπημα στις Η.Π.Α. αλλά και ο πόλεμος που κήρυξε η ίδια ως απάντηση στις εν λόγω επιθέσεις, επέφεραν σημαντικές αλλαγές στον τρόπο δράσης των ομάδων που συνδέονταν με την τρομοκρατία. Πιο αναλυτικά, ο λεγόμενος “πόλεμος κατά της τρομοκρατίας” που κήρυξε η Αμερικανική Κυβέρνηση μετά τις αεροπορικές επιθέσεις του 2001, οδήγησε ένα μεγάλο αριθμό μελλοντικών τρομοκρατών να αποκτήσουν μια ιδιαίτερα ενεργή στρατιωτική συμμετοχή σε αυτόν και εκπαίδευση, ενώ παράλληλα, οι τρομοκρατικές ομάδες εκμεταλλεύτηκαν τα επιμέρους ζητήματα τρωτότητας έτερων κρατών, εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών, προκειμένου να ολοκληρώσουν ευκολότερα τις τρομοκρατικές τους επιδιώξεις⁵⁷. Αυτή η αλλαγή επιχειρησιακής τακτικής από τις οργανώσεις αλλά και η προσφυγική κρίση που δημιουργήθηκε παράλληλα από τις χώρες της Μέσης Ανατολής, εξαιτίας του πολέμου

⁵⁵ National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, “*The 9/11 Commission Report*”, Government Printing Office, U.S. 2002, <https://dpcl.d.defense.gov/Portals/49/Documents/Civil/911Report.pdf>, 24 Ιανουαρίου 2024

⁵⁶ US Department of Homeland Security and Department of Justice, “*Protecting the Nation from Foreign Terrorist Entry into the United States. Initial Section 11 Report*”, United States Department Of Homeland Security and Department of Justice, 2018

⁵⁷ Ασπάσιος όπ. π., σσ. 204 - 206

κατά της τρομοκρατίας και έτερων εσωτερικών συγκρούσεων, οδήγησε κατά πρώτον, στην εκδήλωση πολύνεκρων τρομοκρατικών επιθέσεων εκτός των Η.Π.Α., όπως τις επιθέσεις στην Τουρκία το 2016 - 2017⁵⁸, ενώ κατά δεύτερον, οδήγησε τα δυτικά κράτη στη δημιουργία ενός αυστηρότερου πλαισίου αντιμετώπισης των ασύμμετρων απειλών, το οποίο συνέδεε περισσότερο το μεταναστευτικό φαινόμενο με την τρομοκρατία⁵⁹.

2.2. ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Το οργανωμένο έγκλημα αποτελούσε ανέκαθεν μια προτεραιότητα της αντεγκληματικής πολιτικής κάθε ευνομούμενου κράτους, καθώς απειλεί την εσωτερική του ασφάλεια⁶⁰. Όπως η διεθνής τρομοκρατία, έτσι και το διεθνές οργανωμένο έγκλημα, περιλαμβάνεται στις ασύμμετρες υβριδικές απειλές, που αποτελούν κίνδυνο για την ασφάλεια όχι μόνο των σύγχρονων κρατών αλλά και για την ασφάλεια των μεταξύ τους διακρατικών σχέσεων, στο ευρύτερο διεθνές σύστημα.

Η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος έκανε την εμφάνιση της στις αρχές του 18ου αιώνα, κατά τη διάρκεια των πολιτικών συγκρούσεων του 'Α Παγκοσμίου Πολέμου, εξαιτίας του τρόπου διεξαγωγής των στρατιωτικών επιχειρήσεων, ενώ παράλληλα, ο εν λόγω όρος, εμφανίζεται και κατά τις ιστορικές περιγραφές του τρόπου κατάληψης της εξουσίας των Μπολσεβίκων στη Ρωσία του 1917. Παρά ταύτα, με την "Επιτροπή του Σικάγο για το Έγκλημα", στις αρχές του 1919, στις Η.Π.Α. εξαιτίας της ραγδαίας

⁵⁸ Οικονομικός Ταχυδρόμος, "Τουρκία: οι πιο πολύνεκρες τρομοκρατικές επιθέσεις στην Κωνσταντινούπολη", <https://www.ot.gr/2022/11/13/epikairothta/kosmos/tourkia-oi-pio-polynekres-tromokratikes-epitheseis-stin-konstantinoupoli/>, 24 Ιανουαρίου 2024

⁵⁹ Randall D. Law, "Terrorism - A Global History", Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Κρήτη 2023, σσ. 117 - 119

⁶⁰ Στεργιούλης Ε., "Όψεις του Οργανωμένου Εγκλήματος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη", Crime Times, Αθήνα 2023, <https://www.crimetimes.gr/όψεις-του-οργανωμένου-εγκλήματος-σ/>, 27 Ιανουαρίου 2024

αύξησης των ποσοστών εγκληματικότητας στις πόλεις, οριοθετήθηκε η σύνδεση του όρου με τις εγκληματικές ενέργειες που έλαβαν χώρα⁶¹.

Επιπλέον, ο εννοιολογικός προσδιορισμός του εγκληματικού φαινομένου και του οργανωμένου κατά βάση εγκλήματος, αποτελούν μια συνεχής μετασχηματιζόμενη διαδικασία, εξαιτίας της προσαρμοστικότητας του στην οικονομική, κοινωνική αλλά και γεωπολιτική εξέλιξη, με αποτέλεσμα να είναι εξαιρετικά δύσκολο να δοθεί ένας μοναδικός ορισμός που θα καλύπτει την τεράστια γκάμα εγκληματικών περιπτώσεων που κάνουν την εμφάνιση τους σε διεθνές επίπεδο. Παρά την πολυπλοκότητα του φαινομένου, τα σύγχρονα κράτη έχουν οριοθετήσει κάποια συγκεκριμένα γνωρίσματα, προκειμένου να χαρακτηριστεί με ποινικούς όρους, μια οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα και να οδηγηθεί στη δικαιοσύνη, όπως η ύπαρξη διαρθρωμένης ιεραρχίας, η χρησιμοποίηση της βίας ή η ύπαρξη τεχνολογικών και οικονομικών μέσων για την επίτευξη των επιμέρους σκοπών⁶².

Παράλληλα, με βάση τη Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Εγκλήματος, ως οργανωμένη εγκληματική ομάδα θεωρείται η ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων που ενεργεί με σκοπό την τέλεση σοβαρών εγκλημάτων, προκειμένου να προσπορίσει οικονομικό ή άλλο όφελος, ενώ διεθνικό θεωρείται το έγκλημα που τελείται σε ένα κράτος, αλλά η προπαρασκευή και ο σχεδιασμός του ή οι επιπτώσεις του, λαμβάνουν χώρα σε άλλο κράτος⁶³.

Ιστορικά, κατά την Ψυχροπολεμική περίοδο και πριν τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, η ύπαρξη του διπολικού περιβάλλοντος, με την έντονη φύλαξη των συνόρων και την προστασία των εδαφών από τα κράτη - δορυφόρους των δύο υπερδυνάμεων,

⁶¹ Lampe K., *“Organized Crime - Analyzing illegal activities, criminal structures and extra - legal Governance”*, Sage Publications, Los Angeles 2016, pp. 19 - 23

⁶² Κουράκης Ν., *“Το Οργανωμένο Έγκλημα - Φαινομενολογία του Προβλήματος και Δυνατότητες Αντιμετώπισής του στην Ελλάδα”*, Σάκκουλας, Αθήνα 2000, σσ. 1010 - 1021

⁶³ United Nations, *“United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto, resolution 55/25 November 2000”*, <https://www.unodc.org/unodc/en/organizedcrime/intro.unodc>, 23 Οκτωβρίου 2023

αποτελούσαν ανασταλτικό παράγοντα σε οποιαδήποτε στρατιωτική επέμβαση και επιθετική συμπεριφορά εις βάρος των εθνικών συμφερόντων. Ο αυστηρότερος έλεγχος των εξωτερικών συνόρων που αποσκοπούσε στην εθνική ασφάλεια, επηρέασε τη μετακίνηση ατόμων, την μεταφορά προϊόντων και κεφαλαίων αλλά και την ανάπτυξη του εμπορίου. Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν ο εν γένει περιορισμός των εγκληματικών δραστηριοτήτων στα στενά γεωγραφικά εθνικά όρια και η αντιμετώπιση του εγκλήματος να πραγματοποιείται με ευκολία από τις τοπικές ή εθνικές Αρχές του εκάστοτε κράτους. Η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης επέφερε σημαντικές αλλαγές ως προς τη μεταφορά κεφαλαίων, καθώς η οικονομική και κοινωνική παγκοσμιοποίηση αποτέλεσαν τον κοινό παρονομαστή της νέας τάξης πραγμάτων. Η διάλυση του προϋπάρχοντος συστήματος πολιτικής και κοινωνικής διακυβέρνησης, με το νέο οικονομικό μοντέλο της ελεύθερης αγοράς και την κατάργηση των εθνικών συνόρων, οδήγησαν στην εκμετάλλευση του κενού ασφαλείας από της νέας μορφής εγκληματικές ομάδες, οι οποίες χρησιμοποίησαν την παγκόσμια οικονομία και το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και δραστηριοποιήθηκαν εκτός των εθνικών τους συνόρων, με πολυδιάστατες επιπτώσεις στην ασφάλεια και στην κοινωνική συνοχή των κρατών, αποτελώντας μια πραγματική ασύμμετρη απειλή⁶⁴.

Οι ασύμμετρες απειλές που προέρχονται από τις ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος, αποτελούν πραγματικές απειλές για τα σύγχρονα κράτη και τις εθνικές τους Αρχές, καθώς πλήττουν την ανάπτυξη και τη λειτουργία τους, ενώ παράλληλα, τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος, αποσταθεροποιούν τη λειτουργία των κρατικών θεσμών και υπονομεύουν τις βασικές αρχές της κοινωνικής διαβίωσης και της λειτουργίας της οικονομίας, θίγοντας εν τέλει την ασφάλεια και τη δημοκρατία ενός κράτους. Πιο συγκεκριμένα, το διεθνές οργανωμένο έγκλημα, μπορεί να αποτελέσει ουσιαστική απειλή για τα θεμέλια του κράτους, χωρίς να κάνει την εμφάνιση του

⁶⁴ Viano E., *“Global Organized Crime and International Security”*, Ashgate Publishing Company, 1999, pp. 67 - 74

εξαρχής στο ευρύ κοινό, αλλά δύναται να σχετίζεται έμμεσα ή άμεσα με τη διαφθορά των κρατικών θεσμών και της ευρύτερης κοινωνίας, επηρεάζοντας το κράτος δικαίου, ενώ παράλληλα, η έκνομη δράση των εγκληματικών οργανώσεων, επιδρά στο γενικότερο αίσθημα ασφάλειας των πολιτών⁶⁵.

Με τις εγκληματικές οργανώσεις να έχουν δημιουργήσει ιδιαίτερα δίκτυα μεγάλης εμβέλειας στο διεθνές σύστημα και την οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα να είναι εκ φύσεως δυναμική, τα περισσότερα κράτη στο διεθνές σύστημα ανέλαβαν συγκεκριμένες δράσεις, προκειμένου να καταπολεμήσουν τις αυξητικές τάσεις του οργανωμένου εγκλήματος. Πιο συγκεκριμένα, σε ένα περιφερειακό επίπεδο, όπως αυτό της ευρωπαϊκής ένωσης, τα κράτη - μέλη της, με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες το 2005⁶⁶, χάραξαν μια νέα πολιτική για την καταπολέμηση του διεθνικού και οργανωμένου εγκλήματος, η οποία περιλάμβανε, τη συνεργασία των δικαστικών αρχών και των αρχών επιβολής του νόμου, την κάλυψη των διαφόρων νομικών κενών σε κάθε κράτος - μέλος, όπως η νομική ύπαρξη της "διεύθυνσης εγκληματικής οργάνωσης", ως αξιόποινης πράξης, στα νομικά δίκαια των χωρών και να επιτευχθεί μια περισσότερο ουσιαστική προσέγγιση του ορισμού των εγκλημάτων και των κυρώσεων τόσο στα φυσικά όσο και στα νομικά πρόσωπα, όλων των κρατών - μελών.

Στο διεθνές επίπεδο, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος⁶⁷, νωρίτερα το 2000, αποτέλεσε τη ραχοκοκαλιά ενός διεθνούς πλαισίου ποινικοποίησης της συμμετοχής σε

⁶⁵ Λαμπροπούλου Ε., "Εσωτερική Ασφάλεια και Κοινωνία του Ελέγχου", Κριτική, Αθήνα 2001, σσ. 169 - 174

⁶⁶ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, "Πρόταση απόφασης - πλαισίου του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος", Βρυξέλλες 2005, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52005PC0006>, 27 Ιανουαρίου 2024

⁶⁷ Βουλή των Ελλήνων, "Κύρωση και Εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις", Αθήνα 2010, <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/1organomenoeglisma.pdf>, 27 Ιανουαρίου 2024

εγκληματική οργάνωση, αλλά και την ευρύτερη συνεργασία μεταξύ των κρατών - μελών του Ο.Η.Ε., με τρόπο συμβατό παρά ταύτα, στις αρχές της ισότητας και της εθνικής κυριαρχίας.

Συνδέοντας το εγκληματικό φαινόμενο με τη μετανάστευση, με την έναρξη του 21ου αιώνα και τις νέες γεωπολιτικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν, η είσοδος μεγάλου αριθμού μεταναστών στις δυτικές χώρες, όπως και στην Ελλάδα, άλλαξε τους εγχώριους εγκληματικούς χάρτες των κρατών, μετασχηματίζοντας τις εθνικές εικόνες των εγκλημάτων. Χαρακτηριστικά, στις ετήσιες εκθέσεις για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, το προηγούμενο έτος, αυξήθηκαν οι εγκληματικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας από αλλοδαπούς⁶⁸, ενώ ταυτόχρονα το ίδιο συνέβη και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πιο λεπτομερώς, το οργανωμένο έγκλημα εκμεταλλεύόμενο τις προσπάθειες των παράτυπων μεταναστών να φτάσουν σε περισσότερο ειρηνικές χώρες προκειμένου να διαβιώσουν με ασφάλεια και να εξασφαλίσουν τα δικαιώματά τους, αποκομίζει κέρδη από την οργάνωση των δικτύων λαθραίας διακίνησης ανθρώπων αλλά και από τη δημιουργία και παροχή μέσων και διαδρομών, ενώ ταυτόχρονα, είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο αριθμός των παράτυπων μεταναστών που εντάσσεται στις ομάδες που απασχολούνται με το οργανωμένο έγκλημα.

2.3. ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Η σχέση μεταξύ τρομοκρατίας, οργανωμένου εγκλήματος και μετανάστευσης, δεν αποτελεί ένα κατασκεύασμα των θεωρητικών της εγκληματολογίας αλλά μια πραγματικότητα στον τομέα του εγκλήματος, η οποία έχει αποδειχθεί σε παγκόσμιο επίπεδο και η οποία συνεχώς εξελίσσεται και αναπτύσσεται, παγιώνοντας μια νέα μορφή υβριδικής εγκληματικότητας. Παρά ταύτα, μελετώντας την οργανωμένη

⁶⁸ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας - Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας, "Ετήσια Έκθεση Απολογισμού 2022", Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Αθήνα 2023, σελ. 57

παράτυπη μετανάστευση, ως ξεχωριστό κομμάτι της ασφαλειοποίησης του μεταναστευτικού φαινομένου, γίνονται εύκολα αντιληπτά, τα ζητήματα ασφαλείας τα οποία δημιουργούνται σε ένα σύγχρονο κράτος αλλά και των επιμέρους απειλών για την εθνική και την παγκόσμια ασφάλεια.

Πιο συγκεκριμένα, το διασυνοριακό έγκλημα και η παράτυπη μετανάστευση, περιλαμβάνουν την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, καθώς και την παράνομη διευκόλυνση της εισόδου των μεταναστών προς το εσωτερικό ή το εξωτερικό μιας χώρας, μέσω της κατάρτισης πλαστών εγγράφων. Οι νέες μεταναστευτικές πρακτικές που επικρατούν στην παγκόσμια κοινότητα, η αυστηροποίηση των κριτηρίων και προϋποθέσεων για την είσοδο και διαμονή στα σύγχρονα κράτη και η ανάπτυξη της τεχνολογίας σχετικά με την προστασία των εξωτερικών συνόρων, έχουν οδηγήσει στη ραγδαία αύξηση του ποσοστού των μεταναστών που χρησιμοποιούν παράνομες μεθόδους, προκειμένου να εισέλθουν σε ένα κράτος, με αποτέλεσμα η παράνομη διακίνηση, να αποτελεί μια βασική συνιστώσα του οργανωμένου εγκλήματος, η οποία απειλεί όχι μόνο την εν γένει ασφάλεια των κρατών αλλά και τη ζωή των ίδιων των μεταναστών⁶⁹.

Για την αντιμετώπιση και μελέτη, του συνεχώς μετασχηματιζόμενου εγκληματικού φαινομένου της παράνομης διακίνησης μεταναστών, είναι απαραίτητη η κατανόηση των χαρακτηριστικών του, που περιλαμβάνει τη γνώση των πολυάριθμων υδάτινων, εναέριων και χερσαίων παράνομων διαδρομών αλλά και την επικινδυνότητα των συνθηκών των διελεύσεων από τις άνω διαδρομές, εξαιτίας του λιγότερο φυλασσόμενου χαρακτήρα τους. Σημαντική είναι εξίσου και η γνώση των χαρακτηριστικών των διακινητών, τα οποία διαφέρουν ανάλογα με τον τρόπο δράσης της κάθε εγκληματικής οργάνωσης και συνοψίζονται στη διαφήμιση, στη φερεγγυότητα και στην αποτελεσματικότητα των παράνομων υπηρεσιών που παρέχουν, προκειμένου

⁶⁹ Zhang S., όπ. π. pp. 62 - 69

να προσελκύσουν όσο το δυνατόν περισσότερους μετανάστες αλλά και στην ιδιαίτερη γνώση των διαδρομών και περασμάτων που θα επιλέξουν για την ολοκλήρωση της διακίνησης. Για την επιλογή των μεθόδων που θα επιλέξουν τελικά οι διακινητές για την επιτυχή ολοκλήρωση της παράνομης μεταφοράς των μεταναστών από τον ένα τόπο σε έναν άλλο, σημαντικό ρόλο παίζουν, το κόστος της μεταφοράς, οι γεωμορφολογικές συνθήκες του τόπου, το μέγεθος της ομάδας των μετακινούμενων μεταναστών και η επικινδυνότητα εντοπισμού από τις εκάστοτε Αρχές. Παράλληλα, οι διακινητές δύναται να ενεργούν σύμφωνα με το ρόλο τους είτε μόνιμα, εξαιτίας την ένταξής τους σε μια εγκληματική οργάνωση, είτε περιστασιακά και ατομικά, με σκοπό την απόκτηση χρηματικού κέρδους, ενώ είναι σύνηθες να συνοδεύουν τις δραστηριότητες της παράτυπης διακίνησης, μέσα σε ένα πλαίσιο επιμέρους παράνομων δραστηριοτήτων και έκνομων συμπεριφορών⁷⁰.

Καταλήγοντας στην εξέταση της παράτυπης μετανάστευσης, ως ασύμμετρη απειλή για την εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια των κρατών, γίνεται εύκολα αντιληπτό το γεγονός ότι, η παράνομη είσοδος, διαμονή αλλά και εργασία των μεταναστών σε ένα κράτος, δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, το εγκληματικό φαινόμενο της παράτυπης διακίνησης μεταναστών, πέραν της άμεσης ή έμμεσης σύνδεσης του με την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα, αποτελεί μια ασύμμετρη απειλή, καθώς πρωτίστως, οι οργανώσεις των διακινητών, προκειμένου να επιτύχουν τους εγκληματικούς σκοπούς τους, εκμεταλλεύονται την ανάγκη των μεταναστών για μετακίνηση σε ασφαλέστερους τόπους και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, καπηλεύοντας τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα τους, όπως το δικαίωμα στη ζωή, ενώ δευτερευόντως, διαφθείρουν τους δημόσιους λειτουργούς και τις Αρχές του εκάστοτε κράτους υποδοχής,

⁷⁰ Healy C., *“Η δύναμη να συνεχίσουμε - Ανθεκτικότητα και ευαλωτότητα των ανθρώπων που ταξιδεύουν στην Ευρώπη μέσω των μεταναστευτικών οδών απέναντι στην εμπορία”*, Ενημερωτικό Έγγραφο, ICMPD, Βιέννη 2019, σελ. 37

χρησιμοποιώντας μάλιστα ιδιαίτερα εξελιγμένες μορφές δράσης, οργάνωσης και ιεραρχίας⁷¹.

Για την παράνομη διακίνηση μεταναστών και την αντιμετώπιση της, σε ένα παγκόσμιο πλαίσιο, τα Ηνωμένα Έθνη μέσω της Σύμβασης του Παλέρμο για το Οργανωμένο Έγκλημα, τυποποίησαν με σκοπό την ποινικοποίηση, τις έννοιες της διακίνησης που πραγματοποιείται παράνομα, μέσω οποιουδήποτε χώρου, χερσαίου, εναέριου ή υδάτινου, ενώ ταυτόχρονα τοποθέτησαν εννοιολογικά την διακίνηση ανθρώπων, ως την με παράνομο τρόπο διευκόλυνση για την παράνομη είσοδο, με σκοπό την απόκτηση χρηματικού ή αλλού ωφελήματος⁷².

Η παράνομη διακίνηση μεταναστών και τα επιμέρους εγκλήματα που διαπράττονται για αυτήν, αποτελούν πολυδιάστατα προβλήματα, τα οποία απειλούν τα περισσότερα σύγχρονα κράτη, με την προβληματική να έγκειται στο γεγονός ότι, η διαδικασία μεταφοράς ενός ατόμου από ένα κράτος σε ένα άλλο, γίνεται σταδιακά και οι ομάδες των διακινητών που δραστηριοποιούνται, δε βρίσκονται πάντα στο ίδιο μέρος, προκειμένου να εντοπιστούν ευκολότερα από τις τοπικές Αρχές. Πιο λεπτομερώς, τα μέλη της εγκληματικής οργάνωσης της διακίνησης που θα μετακινήσουν τον μετανάστη, με τα μέλη της εγκληματικής οργάνωσης που θα δεχθούν το μετανάστη ή θα διευκολύνουν τη μεταφορά του, μέσω της κατάρτισης πλαστών εγγράφων ή ακόμα θα δεχθούν την τελική αμοιβή, βρίσκονται συνήθως σε διαφορετικά κράτη, με αποτέλεσμα να είναι απαραίτητη η συνεργασία μεταξύ των κρατών, πράγμα που δε συμβαίνει τις περισσότερες φορές με τα κράτη προέλευσης των μεταναστών⁷³.

⁷¹ Healy C., όπ. π. σελ .41

⁷² Βουλή των Ελλήνων, *“Κύρωση και Εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις”*, Αθήνα 2010

⁷³ Mahmoud T., and Trebesch C., *“The Economic Drivers of Human Trafficking: Micro - Evidence from Five Eastern Countries”*, Kiel Institute for the World Economy, 2009, pp. 31 - 42

Μια γεωγραφική περιοχή σημαντικής δραστηριοποίησης παράνομων οργανώσεων διακίνησης μεταναστών αποτελούν οι νότιες ακτές των Ηνωμένων Πολιτειών στα σύνορα με το Μεξικό και οι ανατολικές ακτές στα σύνορα με την Ασία. Οι οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες, έλκουν ετησίως χιλιάδες μετανάστες να περάσουν παρανόμως τα σύνορα και α εισέλθουν στην επικράτεια των Ηνωμένων Πολιτειών, με τον αριθμό να αυξάνεται γεωμετρικά με την πάροδο των ετών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο από τη λήξη του 'B Παγκοσμίου Πολέμου κι έπειτα⁷⁴. Με την τρομοκρατική επίθεση που υπέστη το κράτος των Η.Π.Α. την 11η Σεπτεμβρίου, τα πράγματα άλλαξαν στο υφιστάμενο καθεστώς ασφαλείας και ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, με την παράτυπη μετανάστευση να συμπεριλαμβάνεται στις ασύμμετρες και υβριδικές απειλές που μπορούν να πλήξουν ένα σύγχρονο κράτος.

Το ίδιο συνέβη και με τις μεταναστευτικές ροές στον ευρωπαϊκό χώρο, καθώς η αλματώδης αύξηση των οποίων, από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα, οδήγησε σε πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη, ενώ οι περιπτώσεις εκδήλωσης τρομοκρατικών χτυπημάτων, οδήγησε στη σύνδεση της τρομοκρατίας με την παράτυπη μεταναστευτική διαδικασία. Λεπτομερέστερα, η δόλια χρήση της μεταναστευτικής διαδικασίας από τις τρομοκρατικές και τις διεθνείς εγκληματικές οργανώσεις, δύναται να λάβει χώρα σε οποιοδήποτε επιμέρους στάδιο της, είτε στη χώρα προέλευσης των μετακινουμένων, είτε στη χώρα του τελικού προορισμού. Μάλιστα οι τακτικές που χρησιμοποιούν οι ανωτέρω οργανώσεις, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, με την πρώτη να αφορά την εκμετάλλευση των μεταναστευτικών ροών, με σκοπό τα μέλη των οργανώσεων, τρομοκρατικών και εγκληματικών, να μετακινούνται ανεμπόδιστα μεταξύ των συνόρων και η δεύτερη κατηγορία να αφορά τη στρατολόγηση νέων μελών, από τους μετακινούμενους μετανάστες, μέσω της διαδικασίας της ριζοσπαστικοποίησης. Η ριζοσπαστικοποίηση,

⁷⁴ Cornelius W., "Controlling 'Unwanted' Immigration, Lessons from the U.S., 1993 - 2004", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2005, pp. 631 - 648

αφορά την προσωπική αλλαγή στις ιδέες και τα ήθη ενός ατόμου, η οποία πραγματοποιείται επηρεαζόμενη από εξωτερικούς παράγοντες, όπως γεγονότα ή συνθήκες⁷⁵.

Η παράτυπη μετανάστευση μεταναστών στον ευρωπαϊκό χώρο, μετατράπηκε σε μια μεγάλη προβληματική για τα κράτη, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της προσφυγικής κρίσης του 2015, που επηρέασε σημαντικά και την Ελλάδα. Η ραγδαία και ανεξέλεγκτη είσοδος μεταναστών, το παραπάνω έτος, επηρέασε όλα τα κράτη της Ευρώπης, με αποτέλεσμα την επιτακτική ανάγκη για τη λήψη άμεσων μέτρων. Πιο συγκεκριμένα, οι ετήσιες και μηνιαίες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής Αστυνομίας (Frontex), έκαναν λόγο για μια αύξηση ποσόστωσης στο 279%, στην εισροή παράτυπων μεταναστών από τα νότια υδάτινα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μια αύξηση της τάξεως του 949%, από τα χερσαία σύνορα της Ελλάδος, προς τον διάδρομο των Σκοπίων, Μαυροβουνίου, Σερβίας, Ουγγαρίας κλπ⁷⁶. Οι εγκληματικές και τρομοκρατικές οργανώσεις, εκμεταλλεύτηκαν, πρωτίστως τη δυστυχία των ατόμων που ήθελαν να μετακινηθούν από τις χώρες της Μέσης Ανατολής προς την Ευρώπη, τις μορφολογικές ιδιαιτερότητες των νότιων υδάτινων συνόρων και την απροετοιμασία των ευρωπαϊκών Αρχών και αύξησαν σημαντικά τις παράνομες δραστηριότητες και τα κέρδη τους, σύμφωνα και με τις τελευταίες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Συνοριακής Αστυνομίας (Frontex)⁷⁷.

Από τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι, η παράνομη διακίνηση μεταναστών, σε συνδυασμό με την αθέατη πρακτική της ριζοσπαστικοποίησης, η οποία οδηγεί στην τρομοκρατία και στην εγκληματικότητα, αποτελούν ένα ακόμα κομμάτι των

⁷⁵ United Nations Office on Drugs and Crime, “*Global Report on Trafficking in Persons 2018*”, United Nations Publications, Vienna 2018

⁷⁶ Frontex, European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member State of the European Union, “*Western Balkan Quarterly*”, Warsaw 2015, https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB_Q1_2015.pdf, 27 Ιανουαρίου 2024

⁷⁷ European Border and Coast Guard Agency, Frontex, “*Annual Risk Analysis 2017*”, Risk Analysis Unit, Warsaw, 2017, pp. 6 - 8

πολλαπλών ασύμμετρων απειλών που περιλαμβάνονται στο πολυδιάστατο φαινόμενο της μετανάστευσης πληθυσμών και πως οι ανεξέλεγκτες μεταναστευτικές ροές, καθιστούν συνεχώς επιτακτική την ανάγκη για τη λήψη μέτρων από τα κράτη, με σκοπό την εδραίωση της εσωτερικής και εξωτερικής τους ασφάλειας, την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ανθρώπων που έχουν πραγματική ανάγκη για μετακίνηση αλλά και τη μείωση της επιρροής των παράνομων δραστηριοτήτων, των τρομοκρατικών και των εγκληματικών οργανώσεων.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

3. ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990 - 2014 ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Από τις απαρχές της δεκαετίας του '70, η Ελλάδα άρχισε να μετατρέπεται σταδιακά, σε χώρα υποδοχής μεταναστών, καθώς τις προηγούμενες δεκαετίες, εξαιτίας των οικονομικών της προβλημάτων, αποτελούσε κατά βάση ένα κράτος αποστολής μεταναστών σε χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. Κατά τη δεκαετία του 1990, με την οικονομική της ανάπτυξη και τις καλύτερες πολιτικές και κοινωνικές βάσεις που είχαν θεσπιστεί, οριοθετείται η έξαρση των μεταναστευτικών ροών που εισήλθαν στην Ελλάδα από τη γειτονική Αλβανία, κυρίως μέσω των χερσαίων συνόρων της. Το γεγονός αυτό, οφειλόταν κυρίως στο άνοιγμα των ελληνοαλβανικών συνόρων, με επίσημο τρόπο, αλλά και στην πτώση της κομμουνιστικής κυβέρνησης, ως αποτέλεσμα

της διάλυσης της ΕΣΣΔ, στη γειτονική χώρα, δημιουργώντας νέες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές αλλαγές στις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών⁷⁸.

Με την αύξηση των μεταναστευτικών ροών, από τη γειτονική Αλβανία, ξεκίνησε και η μελέτη της σχέσης της μετανάστευσης με την εγκληματικότητα, η οποία επηρέασε το σύνολο του κοινωνικοπολιτικού συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, οι έρευνες που έλαβαν χώρα στο εσωτερικό της ελληνικής κοινωνίας για την μετανάστευση από τη δεκαετία του 1990 μέχρι σήμερα, προσδίδουν μια αύξηση στην ανησυχία των πολιτών, ως προς το γεγονός ότι η είσοδος των μεταναστών στη χώρα, αυξάνει την εγκληματικότητα. Μάλιστα, η ανησυχία αυτή αποτυπώνεται συγκριτικά μεγαλύτερη από τον φόβο ότι οι οικονομικοί μετανάστες θα αυξήσουν σταδιακά τα ποσοστά ανεργίας⁷⁹.

Παράλληλα, τα στερεοτυπικά και ρατσιστικά φαινόμενα της σκιάδους σχέσης της μετανάστευσης με την εγκληματικότητα, τα οποία διογκώθηκαν κατά το πέρασμα των ετών, από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αποτέλεσαν τον πυρήνα της ξενοφοβίας που επεκτάθηκε στην ελληνική κοινωνία, με τους μετανάστες από την Αλβανία να αποτελούν το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αποδοχής τέτοιων συμπεριφορών από τους ντόπιους πολίτες. Η ανωτέρω συμπεριφορά οδήγησε μάλιστα, και σε μια ιδιαίτερα προβληματική σχέση μεταξύ των δύο κρατών, με σημαντικότερα παραδείγματα, τις συνεχιζόμενες απελάσεις διπλωματών, τη δολοφονία των Αλβανών στρατιωτών που περιπολούσαν στα ελληνοαλβανικά σύνορα, την λεωφορειοπειρατεία του 1999 και άλλα⁸⁰.

Παρά ταύτα, οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε εθνικό επίπεδο, από την περίοδο των εισροών των μεταναστών από τις βαλκανικές χώρες, μέχρι την περίοδο που

⁷⁸ Nikas C., Aspasiou D., "The Changing Characteristics and the Maturity of Albanian Emigration", *Journal of Balkan and Eastern Studies*, 2011, pp. 281 - 292

⁷⁹ Βαρουξή Χ., Σαρρή Ν., "Μετανάστευση και Ένταξη. Προκλήσεις και Διακρίσεις", Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2012, σσ. 12 - 19

⁸⁰ Δανούσης Κ., "Όχι στην ξενοφοβία. Ψυχραιμία και Νηφαλιότητα", Αστυνομική Επιθεώρηση, Αθήνα 1998

διανύουμε, δείχνει μια συνεχιζόμενη αύξηση σε συγκεκριμένα, βαρύνουσας σημασίας αδικήματα, όπως ληστείες, διαρρήξεις, κλοπές, βιασμούς κλπ., τα οποία διαπράττονται από μετανάστες, γεγονός που επιβεβαιώνει, κατά μία πλευρά, την αποτυπωμένη ανησυχία των ντόπιων πολιτών αλλά και τον συσχετισμό της μετανάστευσης με την εγκληματικότητα. Πιο συγκεκριμένα, οι έρευνες της εγκληματικότητας των αλλοδαπών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και οι οποίες διεξήχθησαν από τα έτη 1994 έως και το 2003, παρουσιάζουν μια ραγδαία αύξηση με την πάροδο των ετών, ενώ επίσης αυξημένο είναι και το ποσοστό τους, υπολογιζόμενο ανά 1000 περίπου κατοίκους, με το έτος 1990, οι αλλοδαποί δράστες βαρέων εγκλημάτων να αποτελούν το 6,14 στους χίλιους κατοίκους και τα έτη 1995 και 2001 να αποτελούν το 11 και 8,3 αντίστοιχα, ανά χίλιους, περίπου κατοίκους⁸¹.

Παράλληλα, από τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας, διαφαίνεται ότι από το 2000 έως και το 2011, στην έναρξη περίπου της Ευρωπαϊκής προσφυγικής κρίσης από τους μετανάστες προερχόμενους από την Μέση Ανατολή, το έντονο πρόβλημα μετατέθηκε, νότια των ελληνικών συνόρων και αυτό οφειλόταν σε δύο συγκεκριμένους λόγους. Κατά πρώτον, η κατάργηση της θεώρησης εισόδου από τους μετανάστες προερχόμενους από την Αλβανία, επέτρεψε τη μείωση των επαναπροωθήσεων και κατά δεύτερον, η χρήση του Εθνικού Καταλόγου Ανεπιθύμητων Αλλοδαπών, οδήγησε στην ταυτόχρονη μείωση της εισόδου, από καταγεγραμμένους αλλοδαπούς Αλβανούς και Βαλκάνιους που είχαν διαπράξει, κάθε είδους εγκλήματα και είχαν αποχωρήσει από τη χώρα, ενώ παράλληλα οδήγησε και στη μείωση της διάπραξης των αντίστοιχων εγκλημάτων, από τους ανωτέρω, εφόσον δεν εισέρχονταν για να δραστηριοποιηθούν στην ελληνική επικράτεια⁸².

⁸¹ Λιανός Θ., Μπένος Θ., *“Η Εγκληματικότητα των Αλλοδαπών. Τα Στατιστικά Δεδομένα”*, Μελέτες, Αθήνα 2003

⁸² Ελληνική Αστυνομία (ΕΛ.ΑΣ.), Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, <http://www.minocp.gov.gr/main.php> 23 Νοεμβρίου 2023

Επιπροσθέτως, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι μελέτες για την εξέλιξη της εγκληματικότητας από τη δεκαετία του 1990 μέχρι την έναρξη της προσφυγικής κρίσης το 2015. Βάση των επίσημων αριθμητικών στοιχείων, κατά την ανωτέρω περίοδο, παρά το γεγονός ότι το εγκληματικό φαινόμενο είναι ευμετάβλητο, παρουσιάζει μια συνεχής αύξηση στον απόλυτο αριθμό των βεβαιωμένων αδικημάτων από τις εγχώριες Αρχές, μέχρι τα μέσα της συγκεκριμένης περιόδου.

Στον αντίποδα, από το 2008 και έπειτα, μέχρι την έναρξη της κρίσης του 2015, παρουσιάζεται μια μείωση του συνολικού αριθμού των βεβαιωθέντων αδικημάτων, γεγονός το οποίο, μπορεί να συνδεθεί με την ταυτόχρονη έναρξη της οικονομικής κρίσης στη χώρα. Επιπλέον, τα κακουργήματα κυρίως προερχόμενα από βαριά εγκλήματα, παρουσίασαν μια έντονη αύξηση, κατά τη διετία 2012 και 2013, με μια συνεχιζόμενη μείωση, με την παρέλευση των ανωτέρω ετών⁸³.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι, η ευθεία και άμεση σύνδεση της μετανάστευσης στην Ελλάδα από τις μεταναστευτικές ροές προερχόμενες από την Αλβανία, κατά την περίοδο του 1990 και έπειτα, με την εγκληματικότητα, είναι εσφαλμένη και στέκεται σε σαθρές βάσεις. Παρά ταύτα, δεν είναι δυνατό να μη σημειωθεί το γεγονός ότι, μεγάλο μέρος του Αλβανικού πληθυσμού μεταναστών, συνδέθηκε με τη διασυνοριακή εγκληματικότητα αλλά και με ιδιαίτερης βίας εγκληματικές και έκνομες συμπεριφορές, δημιουργώντας φραγμούς και δυσκολίες, τόσο στην κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση όσο και στην ορθή αντιμετώπιση του συγκεκριμένου πληθυσμού από τις Ελληνικές Αρχές, δημιουργώντας εν τέλει προβληματισμούς και στις διακρατικές σχέσεις των δύο κρατών. Επομένως, η παγιωμένες απόψεις, ότι η αύξηση του αριθμού των μεταναστών σε ένα κράτος, θα οδηγήσει αιτιωδώς στην αύξηση της εγκληματικότητας, πρέπει να μελετάται διεξοδικά

⁸³ Τσίγκανου Ι., " Η Στατιστική Αποτύπωση του Εγκληματικού Φαινομένου στη Σύγχρονη Ελλάδα. *The Art of Crime*", https://theartofcrime.gr/η-στατιστική-αποτύπωση-του-εγκληματι/#_ftnref2, 23 Νοεμβρίου 2023

και κατά περίπτωση, ώστε να είναι ευκολότερη η κοινωνική ενσωμάτωση του πληθυσμού, που έχει τη μετανάστευση ως την μοναδική επιλογή επιβίωσης.

3.2. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2015 ΚΑΙ Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Καταλήγοντας στο 2015, η Ελλάδα και γενικότερα η Ευρώπη, βίωσαν πρωτοφανείς μεταναστευτικές πιέσεις στα νότια σύνορα τους, κυρίως από μετανάστες προερχόμενους από κράτη της Μέσης Ανατολής. Οι λόγοι για την ραγδαία αύξηση των εν λόγω μεταναστευτικών ροών, περιλάμβαναν την Αραβική Άνοιξη, την εμφύλια σύρραξη στο εσωτερικό της Συρίας, καθώς και την επέλαση και επέκταση του Ισλαμικού Κράτους⁸⁴.

Η Ελλάδα, ως κράτος - μέλος την Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτέλεσε τον πρώτο σταθμό της άφιξης των μεταναστευτικών ροών που προέρχονταν στα νότια υδάτινα σύνορά της, μαζί με τις χώρες της Ιταλίας και της Ισπανίας. Αναλύοντας τις προσπάθειες του ελληνικού κράτους, αλλά και της ΕΕ, να καταφέρει να ανταπεξέλθει στο πρωτόγνωρο φαινόμενο της ραγδαίας αύξησης του αριθμού των μεταναστών, σε ένα έτος, διαπιστώθηκε κατά πρώτον, το ελλιπέστατο σύστημα επαναπατριsmού των δικαιούτων ασύλου, καθώς και η συσσώρευση του μεταναστευτικού πληθυσμού στα απροετοίμαστα ελληνικά νησιά και στις τοπικές κοινωνίες, ενώ κατά δεύτερον, διαπιστώθηκε η μη λήψη των απαραίτητων μέτρων εκ μέρους τόσο της Ελληνικής πολιτείας, όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την ορθή αντιμετώπιση των μεταναστευτικών κυμάτων αλλά και η θέσπιση μιας πληρέστερης κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής, για την ανάπτυξη και ευημερία των τοπικών κοινωνιών. Τέλος, έγινε γρήγορα αντιληπτή η ανενημέρωση του ντόπιου πληθυσμού, για τα ενδεχόμενα

⁸⁴ Βοσκόπουλος Γ., "Οι πολιτικές της προσφυγικής κρίσης, η ΕΕ, η Ελλάδα και ο τουρκικός παράγων", Foreign Affairs, Αθήνα 2016, σσ. 33 - 39

πλεονεκτήματα της άφιξης των μεταναστών και προσφύγων στη χώρα, με αποτέλεσμα την αύξηση των εθνικιστικών ρητορικών, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, που επλήγησαν από το έντονο μεταναστευτικό φαινόμενο⁸⁵.

Με την έναρξη του 2015, το ξέσπασμα της μεταναστευτικής κρίσης οφείλεται στην αλλαγή των νέων ποιοτικών χαρακτηριστικών της, με τους Σύριους μετανάστες και πρόσφυγες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση, να αποτελούν τον βασικότερο λόγο της συνεχιζόμενης αύξησης του αριθμού των ροών. Οι ροές συνέχισαν να αυξάνονται με γεωμετρικό ρυθμό και να αντιμετωπίζονται με το υφιστάμενο και ελλειπέστατο νομοθετικό πλαίσιο, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν συνθήκες έκτακτης ανάγκης για τα συστήματα υποδοχής των νότιων ευρωπαϊκών κρατών, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, μέχρι και το έτος 2016, όπου στις 18 Μαρτίου, επήλθε η συμφωνία μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας, η οποία μείωσε σταδιακά τον αριθμό μεταναστών, διατηρώντας μεγαλύτερο αριθμό στα τουρκικά παράλια⁸⁶.

Αποτυπώνοντας την εγκληματική δράση των αλλοδαπών που δραστηριοποιήθηκαν στην Ελλάδα την περίοδο 2014 μέχρι και το 2018 περίπου, διαφαίνεται αφενός μια αρχική μείωση του συνολικού αριθμού των αδικημάτων, που αφορούν κατά βάση αδικήματα που επηρεάζουν το γενικότερο αίσθημα ασφάλειας, όπως κλοπές, διαρρήξεις, εκβιασμούς κλπ. Πιο συγκεκριμένα, στα αδικήματα κατά της περιουσίας, υπάρχουν πτωτικές τάσεις από τους αλλοδαπούς δράστες, σε αντίθεση με την αύξηση της διάπραξης των εγκλημάτων αυτών, από τους αντίστοιχους ημεδαπούς και ντόπιους δράστες, την ανωτέρω περίοδο. Αυτό ίσως θα μπορούσε να μεταφραστεί ως το

⁸⁵ Κασιμάτη Ε., Παναγιωτοπούλου Ρ., "Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές στην Ελλάδα την περίοδο 2015 - 2017. Μια περιγραφική καταγραφή", Οικονομικές Εξελίξεις 2018, τ. 18, https://www.kepe.gr/images/oikonomikes_ekselikseis/teychos-35-gr/B.3.pdf, 23 Νοεμβρίου 2023

⁸⁶ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρώπης, "Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 17 - 18 Μαρτίου 2016", <https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/european-council/2016/03/17-18/>, 23 Νοεμβρίου 2023

αποτέλεσμα του περάσματος της οικονομικής κρίσης, της οποίας, οι συνέπειες συνέχισαν να ταλανίζουν την χώρα έως και σήμερα⁸⁷.

Από την άλλη πλευρά, οι κατηγορίες των εγκλημάτων στα οποία παρουσίασαν αυξητικές τάσεις οι αλλοδαποί δράστες, σε σύγκριση με την περίοδο του 1990 έως το 2015, είναι τα εγκλήματα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, του λαθρεμπορίου καπνικών, ποτών και τσιγάρων αλλά και της πλαστογραφίας, αλλά και τα βαρύτερα εγκλήματα με χρήση βίας, όπως οι ληστείες, οι ανθρωποκτονίες και παραβάσεις που αφορούν τα ναρκωτικά⁸⁸. Χαρακτηριστικά, το ποσοστό των αλλοδαπών που συμμετείχαν σε ανθρωποκτονίες, για την περίοδο 2015 - 2018, παρουσιάζει μια αύξηση της τάξης του 20 - 22%, ενώ αντίστοιχη είναι και η αύξηση στα εγκλήματα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης⁸⁹. Όπως έχει αποτυπωθεί σε εγχώριες έρευνες για την εγκληματικότητα στην Ελλάδα, για την ανωτέρω χρονική περίοδο, η πλειονότητα των υπό μελέτη εγκλημάτων, τα οποία περιλαμβάνουν χρήση βίας ή σοβαρές αποκλίνουσες συμπεριφορές, αφορά αλλοδαπούς δράστες, η ποσοστιαία εκπροσώπηση των οποίων στη χώρα, είναι μικρότερη από την συνολική καταγραφή των εν λόγω εγκλημάτων. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να ληφθούν υπόψιν οι ιδιαίτερες οικονομικές, πολιτισμικές και κοινωνικές αγκυλώσεις και δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι περισσότερες κατηγορίες αλλοδαπών δραστών, στη διαδικασία ένταξής τους στο ελληνικό κοινωνικό σύνολο, γεγονός όμως που ενισχύει το υφιστάμενο αίσθημα ανασφάλειας του ντόπιου πληθυσμού της χώρας και διατηρεί σε υψηλά επίπεδα τις ρατσιστικές και ξενοφοβικές συμπεριφορές, από τμήμα της κοινωνίας⁹⁰. Παράλληλα, πρέπει να τονιστεί η διαφορετικότητα στα ποιοτικά χαρακτηριστικά του μεταναστευτικού φαινομένου, καθώς ο συνολικός αριθμός των μεταναστών αποτελείται κατά την ανωτέρω περίοδο

⁸⁷ Ασπάσιος Δ., όπ. π. σελ. 302

⁸⁸ Ασπάσιος Δ., όπ. π. σσ. 299 - 300

⁸⁹ Ασπάσιος Δ. όπ. π. σσ. 300 - 303

⁹⁰ Όπ. π. σελ. 303

από χώρες της Μέσης Ανατολής, με διαφορετικές πολιτισμικές, πολιτικές και κοινωνικές βάσεις, με αποτέλεσμα να επικρατούν αυτές οι διακυμάνσεις στις εγκληματικές συμπεριφορές, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο, πριν την προσφυγική κρίση του 2015.

3.3. Η ΕΡΓΑΛΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΒΡΟΥ

Καταλήγοντας στο πρόσφατο 2020, η Ελλάδα βρέθηκε εκ νέου αντιμέτωπη με τις εκφάνσεις του μεταναστευτικού φαινομένου, με την έντονη αύξηση των μεταναστευτικών ροών, τόσο στα νότια υδάτινα, όσο στα χερσαία σύνορα της, στην περιοχή των Καστανιών του Έβρου. Κατά την αναφερόμενη χρονική περίοδο, η Ελληνική οικονομία μόλις είχε εξέλθει από τη δεκαετή οικονομική κρίση, οι συνέπειες της οποίας δεν είχαν επαρκώς αντιμετωπιστεί και ταυτόχρονα βρέθηκε στη δυσμενή θέση της απόκρουσης των γνωστών και συνεχών προκλήσεων από την Τουρκία. Η εν λόγω πρόκληση, αποτελούσε ένα οργανωμένο σχέδιο υποκίνησης και υποστήριξης μεγάλου μέρους των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών, από τα χερσαία σύνορα της Τουρκίας, προς το πέρασμα της περιοχής του Έβρου, προκειμένου να εισέλθει ένας τεράστιος αριθμός μεταναστών στην Ελλάδα, είτε για να παραμείνει στη χώρα είτε για να μετακινηθεί προς τα βόρεια Ευρωπαϊκά κράτη⁹¹.

Ως αφορμή για την εν λόγω κρίση, στάθηκε ο θάνατος 34 Τούρκων στρατιωτικών στην περιοχή Idlib της Συρίας, που αποτελούσε το τελευταίο προπύργιο των Σύριων ανταρτών και των συμμάχων τους⁹². Με τόσο μεγάλο αριθμό νεκρών που υπέστη ο

⁹¹ Κολοβός Α., "Κρίση στον Έβρο: Η Ολιστική Προσέγγιση και οι Προκλήσεις για Ολοκληρωμένη Δράση", ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 2020, σσ. 4 - 6

⁹² Αβαταγγέλου Κ., "Συρία: 33 Τούρκοι στρατιώτες νεκροί σε βομβαρδισμό στην Ιντλίμπ", Euronews, <https://gr.euronews.com/2020/02/28/syria-33-tourkoi-stratiwttes-nekroi-se-vomvardismo-sthn-idlib>, 24 Ιανουαρίου 2024

τουρκικός στρατός, η Τουρκία θεώρησε ότι η αναμενόμενη ώθηση και ένταξη περισσότερων του ενός εκατομμυρίου Σύριων μεταναστών στους άνω των τεσσάρων εκατομμυρίων μεταναστών και προσφύγων που διατηρούσε ήδη στα δυτικά σύνορα της, θα ήταν ένας αριθμός που θα προκαλούσε σημαντικά προβλήματα στην εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια και στην κοινωνική συνοχή⁹³.

Η οργανωμένη και υποκινούμενη μεταναστευτική συγκέντρωση του πλήθους των ατόμων, δεν είχε προσφυγικό προφίλ και αποτέλεσε μια έκτακτη πρόκληση για την Ελλάδα και για την ΕΕ, καθώς αντανάκλυνε τις πολιτικές σκοπιμότητες της Τουρκίας, να επιτύχει τους στρατηγικούς σκοπούς της⁹⁴, οι οποίοι αποτελούνταν από τη δημιουργία τετελεσμένου στα ελληνικά σύνορα, την απομάκρυνση από τον απομονωτισμό που υπέστη από τη διεθνή κοινότητα, εξαιτίας των συγκρούσεων στο Idlib της Συρίας, την περαιτέρω άσκηση πίεσης στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και την ευκολότερη διαχείριση του μεγάλου αριθμού μεταναστών και προσφύγων που είχε στην επικράτεια της.

Επιπροσθέτως, τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην περιοχή του Έβρου, αποτέλεσαν υβριδικές και ασύμμετρες απειλές και διαφέρουν από την προσφυγική κρίση του 2015 εξαιτίας των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών. Πιο συγκεκριμένα, με την υιοθέτηση της εργαλειοποίησης του συνόλου των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών, η Τουρκία επιθυμούσε να επηρεάσει αρνητικά την εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια της Ελλάδος, καθώς η ραγδαία, άμεση και μαζική μετακίνηση πληθυσμού, είναι δεδομένο ότι θα έφερνε σε δύσκολη θέση, τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων της τελευταίας⁹⁵.

⁹³ Madiraci B., “*Sharing the Burden, Revisiting the EU - Turkey Migration Deal*”, <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/sharing-burden-revisiting-eu-turkey-migration-deal>, 23 Νοεμβρίου 2023

⁹⁴ Κολοβός όπ. π. σσ. 6 - 7

⁹⁵ Κολοβός όπ. π. σελ. 9

Για την αντιμετώπιση του τουρκικής πρόκλησης, η Ελληνική πλευρά προέβη στην υποβολή αιτήματος για την ενίσχυση των εξωτερικών της συνόρων από την FRONTEX, ενώ ταυτόχρονα αναβάθμισε την φύλαξη των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων της χώρας, στο μέγιστο επίπεδο, από τις θεσμικές Αρχές (Ένοπλες Δυνάμεις και Σώματα Ασφαλείας). Μάλιστα, στην Frontex, το αίτημα της Ελληνικής πλευράς περιλάμβανε την ανάπτυξη και χρήση της ομάδας R.A.P.I.D. (Rapid Border Intervention Team), εφόσον επρόκειτο για ιδιαίτερη επείγουσα κατάσταση προστασίας και ενίσχυσης των εξωτερικών συνόρων⁹⁶. Επιπροσθέτως, η Ελλάδα ενεργοποίησε το άρθρο 78 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁹⁷, μέσω του οποίου έκανε επίκληση για τη λήψη προσθετών μέτρων ενίσχυσης των εξωτερικών της συνόρων, εξαιτίας του επείγοντος της κατάστασης, ενώ ταυτόχρονα η ελληνική κυβέρνηση ενημέρωσε δια ζώσης τους επικεφαλής των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και Προεδρία του Συμβουλίου), για τα ζητήματα ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων της Ελλάδας και κατά συνέπεια της ίδιας της Ένωσης⁹⁸. Τέλος, για την αντιμετώπιση της κρισιμότητας της κατάστασης, η Ελληνική Κυβέρνηση, με απόφαση του Κ.Υ.Σ.Ε.Α. (Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας), ανέστειλε για περισσότερο από ένα μήνα, την υποβολή νέων αιτήσεων ασύλου, προκειμένου να μη συσσωρευθεί ένας μεγάλος αριθμός αιτήσεων από τις νέες ροές⁹⁹.

Μέσα από αυτή τη μεταναστευτική κρίση του 2020, με σκοπό την επίτευξη πολιτικών σκοπιμοτήτων, αναδείχθηκε το γεγονός ότι η εξωτερική ασφάλεια ενός κράτους,

⁹⁶ [frontex.europa.eu “Rapid Border Interventions”,https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/operations/how-we-work/rapid-border-interventions/](https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/operations/how-we-work/rapid-border-interventions/), 23 Νοεμβρίου 2023

⁹⁷ *Ενοποιημένη Απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Μέρος Τρίτο: Οι εσωτερικές πολιτικές και δράσεις της Ένωσης - Τίτλος V: Ο χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, Άρθρο 78*, EUR-LEX, European Union Law, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12008E078>, 23 Νοεμβρίου 2023

⁹⁸ Κολοβός Α., όπ. π. σελ. 10

⁹⁹ Ελληνική Δημοκρατία, Η Κυβέρνηση, “*Δήλωση Κυβερνητικού Εκπροσώπου Στέλιου Πέτσα, για τις αποφάσεις του Κυβερνητικού Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας*”,<https://www.government.gov.gr/dilos-i-kivernitiku-ekprosopou-steliou-petsa-gia-tis-apofasis-tou-kivernitiku-simvoulou-ethnikis-asfalias/>, 23 Νοεμβρίου 2023

δύνатаι να εξαρτηθεί από την ορθή εκτίμηση των σύνθετων και δυναμικών απειλών και πως η ανάληψη ενός κράτους στο ρόλο του διακινητή, εργαλειοποιώντας τις μεταναστευτικές ροές και εν γένει το μεταναστευτικό φαινόμενο, μπορεί να απειλήσει με ασύμμετρο τρόπο, την εξωτερική και εσωτερική ασφάλεια ενός έτερου κράτους. Παρά ταύτα, σε ότι αφορά τις κινήσεις της Ελληνικής πλευράς, με την παρέλευση της κρίσης διαφάνηκε η αλληλεγγύη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέρ της χώρας, καθώς και τονίστηκε το γεγονός ότι τα σύνορα της Ελλάδος είναι και σύνορα της Ε.Ε¹⁰⁰. Παράλληλα, μέσα από την αντιμετώπιση της κρίσης, επιβεβαιώθηκε η στενή σύνδεση των ζητημάτων της εσωτερικής και της εξωτερικής ασφάλειας, ενώ ταυτόχρονα διαφάνηκε ότι η αλλαγή των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών των απειλών, απαιτεί τη δυνατότητα συνεχιζόμενων παρακολουθήσεων και επιτηρήσεων για τον έλεγχο των μεταναστευτικών πιέσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο μεταπολεμικό διεθνές σύστημα δεν επικρατεί η ειρήνη και η γαλήνη αλλά το ίδιο αποτελεί ένα επιθετικό περιβάλλον, στο οποίο δημιουργούνται συνεχώς νέες προκλήσεις, απειλές και αγκυλώσεις, στην προσπάθεια των περισσότερων δημοκρατικών κρατών, να διατηρήσουν την ελευθερία, την ενότητα, τη δικαιοσύνη και την ευμάρεια. Τα ζητήματα των συνεχόμενων μεταβολών των νέων υβριδικών και ασύμμετρων απειλών, όπως η διεθνής τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα και η παράτυπη μετανάστευση, εκτός από τη συνεισφορά τους στην ασφαλιεποίηση του

¹⁰⁰ Rankin J., “*Migration: EU Praises Greece as ‘shield’ after Turkey opens borders*”, the Guardian, Brussels 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/03/migration-eu-praises-greece-as-shield-after-turkey-opens-border>

μεταναστευτικού φαινομένου, επηρεάζουν κάθετα και οριζόντια τις σχέσεις μεταξύ κοινωνίας και θεσμών στο εσωτερικό των κρατών, καθώς επηρεάζεται κάθε μορφή κοινωνικής και πολιτικής δομής, υπό το βάρος των εν λόγω απειλών. Παράλληλα, παρά την ύπαρξη των ανωτέρω απειλών που συνδέονται άμεσα και έμμεσα με τη μετακίνηση πληθυσμών, ο αυστηρός έλεγχος των συνόρων που τείνει να οδηγήσει σε απομονωτισμό, δεν αποτελεί λύση, καθώς η κατάλυση της ελεύθερης μετακίνησης των ανθρώπων θα μπορούσε να πλήξει σε τεράστιο βαθμό, τόσο την οικονομία της εκάστοτε κρατικής υπόστασης, όσο και την αλληλεξάρτηση και αλληλοβοήθεια των κρατών - δρώντων του διεθνούς συστήματος. Από την άλλη πλευρά, η οργανωμένη εγκληματικότητα, η τρομοκρατία και η παράνομη μετακίνηση ανθρώπων, με τις πολύνεκρες επιθέσεις, τα συνεχιζόμενα αυξανόμενα ποσοστά σκληρών εγκλημάτων που διαπράττονται από αλλοδαπούς και οι πρόσφατες προσφυγικές κρίσεις πρέπει να οδηγήσουν σε αξιολόγηση του τρόπου διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών.

Σε ό,τι αφορά την ελληνική πραγματικότητα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει με την πάροδο των ετών, είναι φανερό ότι το μεταναστευτικό φαινόμενο επηρεάζει την εσωτερική και εξωτερική κρατική ασφάλεια, καθώς με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, η μετανάστευση επηρεάζει την εγχώρια εγκληματικότητα. Παράλληλα, οι συνεχείς προκλήσεις της γειτονικής χώρας, δείχνουν ότι πρέπει να υπάρχει όσο το δυνατόν ορθότερη εκτίμηση των επερχόμενων κινδύνων και απειλών, οι οποίοι τείνουν να έχουν υβριδικό και ασύμμετρο χαρακτήρα, ενώ ταυτόχρονα είναι βαρύνουσας σημασίας η συνεργασία των θεσμικών φορέων ασφαλείας για την αντιμετώπιση των εν λόγω απειλών.

Στο παγκόσμιο επίπεδο, ο Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε., τονίζει ότι οι πολιτικές των κρατών στο διεθνές σύστημα, διακατέχονται από φόβο και διαμορφώνονται από αυτόν και όχι από τα πραγματικά γεγονότα, κάνοντας έκκληση τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες να υλοποιήσουν τους στόχους μιας παγκόσμιας

συμφωνίας, η οποία θα προωθεί την ενισχυμένη διεθνή συνεργασία στον μεταναστευτικό τομέα¹⁰¹. Παράλληλα, αναλύοντας την μεταναστευτική πολιτική, τόσο της Ελλάδος, όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα τελευταία χρόνια, είναι φανερό ότι η Ευρωπαϊκή περιφέρεια είχε πιαστεί απροετοίμαστη για τις επικείμενες προσφυγικές κρίσεις που ακολούθησαν τις τελευταίες δεκαετίες, κρατώντας μια “αμυντική” στάση στις μεταναστευτικές ροές¹⁰², με έμφαση πρωτίστως στον εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο των συνόρων και δευτερευόντως στην ορθότερη διαχείριση του συνόλου των μεταναστών, στην παραμονή, ένταξη και απασχόληση, σε κάθε κράτος - μέλος ξεχωριστά. Με βάση τα μέτρα που έχουν ήδη παρθεί και προαναφερθεί παραπάνω, οι θεσμοί της ευρωπαϊκής ένωσης τείνουν να καταφέρουν στο μέλλον να αναδείξουν μια περισσότερο ενεργητική μεταναστευτική πολιτική (proactive), προκειμένου να διαχειριστούν τη νόμιμη μετανάστευση και να εντάξουν σταδιακά νέες ροές, με βάση τις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της Ένωσης.

Εν κατακλείδι, δεδομένων των συνεχών μεταβολών των ασύμμετρων απειλών, κατά τον αιώνα που διανύουμε, αλλά και του εύθραστου γεωπολιτικού περιβάλλοντος, είναι πέραν από αντιληπτή η λήψη των απαραίτητων μέτρων, για την αντιμετώπιση της υποσκόσουσας απειλής αποσταθεροποίησης των κρατών, ανα πάσα στιγμή, στο διεθνές σύστημα. Εκτός των εν δυνάμει προβληματικών καταστάσεων που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα κράτη στο διεθνές γίνεσθαι, θα ήταν παράληψη να μην προστεθούν τα ζητήματα της διεθνούς τρομοκρατίας, του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος, της παράτυπης μετανάστευσης και της συσχετιζόμενης αύξησης των περιστατικών βαρύνουσας εγκληματικότητας, στο εσωτερικό των κρατών, τα οποία εν τέλει, σχετίζονται με τον τρόπο διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών και του μεταναστευτικού φαινομένου, γενικότερα. Παράλληλα, η αδυναμία της ταυτόχρονης

¹⁰¹ Iefimerida, “Γκουτέρες, Πλατφόρμα συνεργασίας για τη μετανάστευση και όχι συνθήκη, το Παγκόσμιο Σύμφωνο”, <https://www.iefimerida.gr/news/464369/gkoyteres-platforma-synergasias-gia-ti-metanasteysi-kai-ohi-synthiki-pagkosmio-symfono>, 27 Ιανουαρίου 2024

¹⁰² Μπάγκαβος Χ., όπ. π.

ικανοποίησης των προϋποθέσεων ασφαλείας και της διατήρησης και προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ανθρωπίνων ελευθεριών των μετακινουμένων, οδηγεί στο συμπέρασμα της επιβολής στην αναζήτηση μιας εφικτής και όχι ουτοπικής λύσης, διακρινόμενη σε τρία επιμέρους επίπεδα.

Το πρώτο επίπεδο αφορά την ύπαρξη πρωτοβουλιών και τη συνέχιση των επιστημονικών και ακαδημαϊκών προσπαθειών της εννοιολογικής οριοθέτησης των σύγχρονων απειλών που σχετίζονται με τη διεθνή ασφάλεια και παράλληλα την αποδοχή, εφαρμογή και υιοθέτηση κοινά αποδεκτών υπερεθνικών κανόνων δικαίου, οι οποίοι θα αποτελέσουν μια δικλείδα ασφαλείας, τόσο στην περαιτέρω προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών από τη μία, όσο και μια νομική ισχυροποίηση των δυνάμεων πρόληψης και καταστολής, από την άλλη.

Το δεύτερο επίπεδο, θα δύναται να εμπεριέχει μια ευρύτερη δέσμη μέτρων και δράσεων που θα σχετίζονται με τον ορθότερο τρόπο λειτουργίας των διωκτικών Αρχών σε παγκόσμιο επίπεδο, δεδομένης της αντιμετώπισης ενός κοινού εχθρού που απειλεί εξίσου την εδαφική αρμοδιότητα όλων των κρατών του διεθνούς συστήματος. Η ανωτέρω προσπάθεια προϋποθέτει την ύπαρξη ενός στρατηγικού σχεδιασμού δράσεων σε διεθνές επίπεδο και διεθνής πολυεπίπεδης συνεργασίας.

Το τρίτο και τελευταίο επίπεδο, αφορά την προσπάθεια αντιμετώπισης των γενεσιουργών αιτιών που οδηγούν στην ύπαρξη των ασύμμετρων απειλών και στην εξάλειψη ή στον περιορισμό τους. Η αποτελεσματική επίτευξη της προσπάθειας αυτής, απαιτεί τη συστράτευση όλων των εμπλεκόμενων κρατικών και μη κρατικών δρώντων και πρέπει να αποτελέσει βασική προτεραιότητα των σύγχρονων δημοκρατικών κρατών. Η εξάλειψη της φτώχειας, της οικονομικής και κοινωνικής ανισότητας, της ανεργίας, της διαφθοράς και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, αποτελούν πρόσφορο έδαφος για τη γέννηση νέων ασύμμετρων απειλών που μετασηματίζουν με βίαιο τρόπο το διεθνές σύστημα και εν τέλει, κύριο μέλημα των σύγχρονων κρατών, θα

πρέπει να είναι η συλλογική προσπάθεια επίλυσης των βασικών κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών προβλημάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αβαταγγέλου Κ., “Συρία: 33 Τούρκοι στρατιώτες νεκροί σε βομβαρδισμό στην Ιντλίμπ”, Euronews, <https://gr.euronews.com/2020/02/28/syria-33-tourkoi-stratiwttes-nekroi-se-vomvardismo-sthn-idlib>, 24 Ιανουαρίου 2024

Ασπάσιος Δ., “ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ - Η εξέλιξη των χαρακτηριστικών των ασύμμετρων απειλών στην Ελλάδα”, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2020

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας - Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας, “Ετήσια Έκθεση Απολογισμού 2022”, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Αθήνα 2023

Βαρουξή Χ., Σαρρής Ν., “Μετανάστευση και Ένταξη. Προκλήσεις και Διακρίσεις”, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2012

Βοσκόπουλος Γ., “Οι πολιτικές της προσφυγικής κρίσης, η ΕΕ, η Ελλάδα και ο τουρκικός παράγων”, Foreign Affairs, Αθήνα 2016

Βουλή των Ελλήνων, “Κύρωση και Εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις”, Αθήνα 2010

Γαλάνης Γ., Τριανταφυλλίδου Σ., “Τρομοκρατία. Νέα Μορφή Πολέμου;”, Παπαζήση, Αθήνα 2003

Δανούσης Κ., “Όχι στην ξενοφοβία. Ψυχραιμία και Νηφαλιότητα”, Αστυνομική Επιθεώρηση, Αθήνα 1998

Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου - Δικτυακός τόπος διαβουλεύσεων, “Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη”, <http://www.opengov.gr/immigration/?p=799>, 15 Ιανουαρίου 2024

Ελληνική Αστυνομία (ΕΛ.ΑΣ.), Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, <http://www.minocp.gov.gr/main.php> 23 Νοεμβρίου 2023

Ελληνική Δημοκρατία, Η Κυβέρνηση, "Δήλωση Κυβερνητικού Εκπροσώπου Στέλιου Πέτσα, για τις αποφάσεις του Κυβερνητικού Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας", <https://www.government.gov.gr/dilosi-kivernitikou-ekprosopou-steliou-petsa-gia-tis-apofasis-tou-kivernitikou-simvouliou-ethnikis-asfalias/>, 23 Νοεμβρίου 2023

Έμκε - Πουλοπούλου Η., "Προβλήματα μετανάστευσης-παλιννόστησης", ΙΜΕΟ-ΕΔΗΜ, Αθήνα 1985

Ενοποιημένη Απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Μέρος Τρίτο: Οι εσωτερικές πολιτικές και δράσεις της Ένωσης - Τίτλος V: Ο χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, Άρθρο 78, EUR-LEX, European Union Law, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12008E078>, 23 Νοεμβρίου 2023

Επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, "Είδη θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών", https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_el, 17 Ιανουαρίου 2024

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο - European Court of Auditors, "Ειδική Έκθεση αρ. 24 2019: Άσυλο, μετεγκατάσταση και επιστροφή μεταναστών: Καιρός να εντατικοποιηθεί η δράση ώστε να αντιμετωπιστούν οι αποκλίσεις μεταξύ στόχων και αποτελεσμάτων", <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/migration-24-2019/el/>, 24 Ιανουαρίου 2024

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, "Πορίσματα και συστάσεις της ειδικής Επιτροπής για την τρομοκρατία", https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0512_EL.pdf, 24 Ιανουαρίου 2024

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Επικαιρότητα, "Προσφυγική κρίση και Ε.Ε.: Στοιχεία και αριθμοί", <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20170629STO78630/prosfugiki-krisi-kai-ee-stoicheia-kai-arithmoi>, 24 Ιανουαρίου 2024

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Επικαιρότητα, "Η απάντηση της ΕΕ στη μετανάστευση και το άσυλο", <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20170629STO78629/i-apantisi-tis-ee-sti-metanasteusi-kai-to-asulo>, 24 Ιανουαρίου 2024

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Επικαιρότητα, "Το ΕΚ εγκρίνει δύο ταμεία για την πολιτική ασύλου και τη διαχείριση των συνόρων", <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/>

20210701IPR07514/to-ek-egkrinei-duo-tameia-gia-tin-politiki-asulou-kai-ti-diacheirisi-ton-sunoron, 24 Ιανουαρίου 2024

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρώπης, “*Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 17 - 18 Μαρτίου 2016*”, <https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/european-council/2016/03/17-18/>, 23 Νοεμβρίου 2023

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, “*Πρόταση απόφασης - πλαισίου του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος*”, Βρυξέλλες 2005, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52005PC0006>, 27 Ιανουαρίου 2024

Healy C., “*Η δύναμη να συνεχίσουμε - Ανθεκτικότητα και ευαλωτότητα των ανθρώπων που ταξιδεύουν στην Ευρώπη μέσω των μεταναστευτικών οδών απέναντι στην εμπορία*”, Ενημερωτικό Έγγραφο, ICMPD, Βιέννη 2019

Iefimerida, “*Γκουτέρες, Πλατφόρμα συνεργασίας για τη μετανάστευση και όχι συνθήκη, το Παγκόσμιο Σύμφωνο*”, <https://www.iefimerida.gr/news/464369/gkoyteres-platforma-synergasias-gia-ti-metanasteysi-kai-ohi-synthiki-pagkosmio-symfono>, 27 Ιανουαρίου 2024

Κασιμάτη Ε., Παναγιωτοπούλου Ρ., “*Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές στην Ελλάδα την περίοδο 2015 - 2017. Μια περιγραφική καταγραφή*”, Οικονομικές Εξελίξεις 2018, τ. 18, https://www.kepe.gr/images/oikonomikes_ekselikseis/teychos-35-gr/B.3.pdf, 23 Νοεμβρίου 2023

Κολοβός Α., “*Κρίση στον Έβρο: Η Ολιστική Προσέγγιση και οι Προκλήσεις για Ολοκληρωμένη Δράση*”, ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 2020

Κουράκης Ν., “*Το Οργανωμένο Έγκλημα - Φαινομενολογία του Προβλήματος και Δυνατότητες Αντιμετώπισής του στην Ελλάδα*”, Σάκκουλας, Αθήνα 2000

Λαμπροπούλου Ε., “*Εσωτερική Ασφάλεια και Κοινωνία του Ελέγχου*”, Κριτική, Αθήνα 2001

Λιανός Θ., Μπένος Θ., “*Η Εγκληματικότητα των Αλλοδαπών. Τα Στατιστικά Δεδομένα*”, Μελέτες, Αθήνα 2003

Μπάγκαβας Χ., Παπαδοπούλου Δ., “*Μεταναστευτικές Τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική*”, ΙΝΕ, Αθήνα

Μπόση Μ., “*Περί Ορισμού της Τρομοκρατίας*”, Π. Τραυλός, Αθήνα 2000

Οικονομικός Ταχυδρόμος, “*Τουρκία: οι πιο πολύνεκρες τρομοκρατικές επιθέσεις στην Κωνσταντινούπολη*”, <https://www.ot.gr/2022/11/13/epikairothta/kosmos/tourkia-oi-pio-polynekres-tromokratikes-epitheseis-stin-konstantinoupoli/>, 24 Ιανουαρίου 2024

Πελαγίδης Σ., *‘Η Ελλάδα των Πολιτισμών. Ομογενείς Παλινοστούντες και Αλλογενείς Πρόσφυγες’*, Αφοι Κυριακίδη, Αθήνα 2003

Πετρινώτη Ξ., *‘Η μετανάστευση προς την Ελλάδα’*, Οδυσσέας, Αθήνα 1993

Perucu R., *‘Γλωσσάρι για τη Μετανάστευση’*, Διεθνής Μεταναστευτική Διαδικασία, Διεθνής Οργανισμός Μεταναστεύσεως, IOM, Αθήνα 2009

Στεργιούλης Ε., *‘Όψεις του Οργανωμένου Εγκλήματος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη’*, Crime Times, Αθήνα 2023, <https://www.crimetimes.gr/όψεις-του-οργανωμένου-εγκλήματος-σ/>, 27 Ιανουαρίου 2024

“*Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων*”, ν.δ. 3989 της 19/26 Σ/βρίου 1959 : περί κυρώσεως της πολυμερούς Συμβάσεως περί της Νομικής Καταστάσεως των Προσφύγων (ΦΕΚ Α' 201), Ηνωμένα Έθνη, Γενεύη 1951, Συλλογή Συμβάσεων Νο. 2545, τόμος 189

Τσίγκανου Ι., *‘ Η Στατιστική Αποτύπωση του Εγκληματικού Φαινομένου στη Σύγχρονη Ελλάδα. The Art of Crime’*, https://theartofcrime.gr/η-στατιστική-αποτύπωση-του-εγκληματι/#_ftnref2, 23 Νοεμβρίου 2023

UNHCR Greece, *‘Η Σύμβαση του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων’*, The UN Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/gr/η-σύμβαση-του-1951-σχετικά-με-το-καθεστώς-τ>, 25 Σεπτεμβρίου 2023

UNHCR Greece, *‘‘Πρόσφυγας’ ή ‘μετανάστης’ - Ποιός όρος είναι ο σωστός;’*, The UN Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/gr/12771-prosfygas-i-metanastis.html>, 22 Ιανουαρίου 2024

ΞΕΝΟΓΛΩΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bigo D., *‘Security and Immigration. Towards a Critique of the Governmentality of Unease’*, Alternatives 2002

Buzan B., *“New Patterns of Global Security in the Teenty First Century”*, International Affairs, 1991

Castles S., *“Why Migration Policies Fail”*, Ethnic and Racial Studies, 2004

Cornelius W., *“Controlling ‘Unwanted’ Immigration, Lessons from the U.S., 1993 - 2004”*, Journal of Ethnic and Migration Studies, 2005

European Border and Coast Guard Agency, Frontex, *“Annual Risk Analysis 2017”*, Risk Analysis Unit, Warsaw, 2017

European Parliament,IBMF, *“the Instrument for financial support for border management and visas in “Promoting our European Way of Life”*,[https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-new-boost-for-jobs-growth-and-investment/file-mff-integrated-border-management-fund-\(ibmf\)-and-related-financial-instruments#:~:text=The%20IBMF](https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-new-boost-for-jobs-growth-and-investment/file-mff-integrated-border-management-fund-(ibmf)-and-related-financial-instruments#:~:text=The%20IBMF), 24 Ιανουαρίου 2024

Evans E., *“Calling a Truce to Terror. The American Response to International Terrorism”*, Greenwood Press, London 1979

Federal Bureau of Investigation, *“Terrorism in the United States”*, GPO, Washington D.C. 2000

Floyd R., *“Securitization Theory and Securitization Studies”*, Journal od International Relations and Development, 2006

Frontex, European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member State of the European Union, *“Western Balkan Quarterly”*, Warsaw 2015,https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB_Q1_2015.pdf, 27 Ιανουαρίου 2024

[frontex.europa.eu “Rapid Border Interventions”](https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/operations/how-we-work/rapid-border-interventions/),<https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/operations/how-we-work/rapid-border-interventions/>, 23 Νοεμβρίου 2023

Huysmans J., *“The European Union and the Securitization of Migration”*, Journal of Common Market Studies, 2000

International Organization for Migration, *“World Migration Report 2022”*, IOM UN Migration,<https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>, 25 Σεπτεμβρίου 2023

King R., *“Across the Sea and Over the Mountains. Documenting Albanian Migration”*, Scottish Geographical Journal, Taylor and Francis, 2003

Lampe K., *“Organized Crime - Analyzing illegal activities, criminal structures and extra - legal Governance”*, Sage Publications, Los Angeles 2016

LIBE, European Parliament Committees, *“Legal Migration and Integration”*, <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/legal-migration-and-integration/product-details/20180115CDT01961>, 17 Ιανουαρίου 2024

Madiraci B., *“Sharing the Burden, Revisiting the EU - Turkey Migration Deal”*, <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/sharing-burden-revisiting-eu-turkey-migration-deal>, 23 Νοεμβρίου 2023

Mahmoud T., and Trebesch C., *“The Economic Drivers of Human Trafficking: Micro - Evidence from Five Eastern Countries”*, Kiel Institute for the World Economy, 2009

Makarenko T., *“The Crime - Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism”*, Global Crime 2004

National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, *“The 9/11 Commission Report”*, Government Printing Office, U.S. 2002, <https://dpclid.defense.gov/Portals/49/Documents/Civil/911Report.pdf>, 24 Ιανουαρίου 2024

Nicholson, M., *“An Essay on Terrorism”*, American Diplomacy - Insight and Analysis from Foreign Affairs Practitioners and Scholars, 1996

Nikas C., Aspasios D., *“The Changing Characteristics and the Maturity of Albanian Emigration”*, Journal of Balkan and Eastern Studies, 2011

Offe C., *“New Social Movements : Challenging the Boundaries of Institutional Politics”*, Social Research, 1985, 52:4

Pecoud A., De Guchteneire P., *“Migration Without Borders. Essays on the Free Movement of People”*, UNESCO Publishing - Berghahn Books, New York 2007

Randall D. Law, *“Terrorism - A Global History”*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Κρήτη 2023

Rankin J., *“Migration: EU Praises Greece as ‘shield’ after Turkey opens borders”*, the Guardian, Brussels 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/03/migration-eu-praises-greece-as-shield-after-turkey-opens-border>

Rudolph C., *“National Security and Immigration. Policy Development in the United States and Western Europe Since 1945”*, Stanford University Press, California 2006

Storbeck J., *“Confronting Terrorism”*, The Club de Madrid Series on Democracy and Terrorism, στο Neumann P., (επιμ.), *“The International Summit on Democracy, Terrorism and Security”*, Club de Madrid, Madrid 2005

United Nations Office on Drugs and Crime, *“Global Report on Trafficking in Persons 2018”*, United Nations Publications, Vienna 2018

United Nations, *“United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto, resolution 55/25 November 2000”*, <https://www.unodc.org/unodc/en/organizedcrime/intro.unodc>, 23 Οκτωβρίου 2023

United Nations, *“International migration Policies and Programmes: A World Survey”*, UN. Department of International Economic and Social Affairs, 1982

United Nations Refugee Agency, *“UNHCR Figures at a Glance. Statistical Yearbooks”*, The United Nations Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/about-unhcr/who-we-are/figures-glance>, 25 Σεπτεμβρίου 2023

US Department of Homeland Security and Department of Justice, *“Protecting the Nation from Foreign Terrorist Entry into the United States. Initial Section 11 Report”*, United States Department Of Homeland Security and Department of Justice, 2018

Viano E., *“Global Organized Crime and International Security”*, Ashgate Publishing Company, 1999

Waltz K., *“Anarchic Orders and Balances of Power”*, στο Keohane R. (επιμ.), *“Neorealism and its Critics”*, Columbia University Press, New York 1986

Yuksel S., *“Securitization of Migration, The Case of Turkey - EU Relations”*, Marmara Journal of European Studies, Marmara 2014

Zhang S., *“Smuggling and Trafficking in Human Beings. All Roads Lead to America”*, Praeger Publishers, Westport 2007